

2018

**TÜRKİYE
İNSAN
TİCARETİYLE
MÜCADELE
YILLIK RAPORU**

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Yayın No: 52

Eylül, 2019

**T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı**

Adres: Çamlıca Mahallesi 122. Cadde No: 4
Yenimahalle / ANKARA

Telefon: 0 312 422 05 00 - 0 312 422 09 16

Faks: 0 312 422 09 00 - 0 312 422 09 99

E-posta: magdurkoruma@goc.gov.tr

www.goc.gov.tr

*Dünyada her yıl onbinlerce çocuk;
kaçırılıyor,
zorla çalıştırılıyor,
zorla fuhuş yaptırılıyor,
organları ve dokuları alınıyor.*

Mağdur edilen tüm çocukların anısına...

ULUSAL KOORDİNATÖR SUNUŞU

İnsan ticareti; ekonomik ve siyasi düzen bakımından gelişmiş olarak kabul edilen ülkeler de dâhil olmak üzere dünyanın her yerinde farklı biçimlerde görülebilen, insanın temel maddi ve manevi varlığını doğrudan hedef alan, ciddi insan hakları ihlaline yol açan çok boyutlu bir suçtur.

İnsan ticareti, yoksulluk ve daha iyi yaşam isteği, toplumsal değerlerin yok edilmesi, politik ve ekonomik alanda kaynak ülkelerde baş gösteren sorunlar, ucuz işgücü ve eğlence sektöründe mevcut talep, suçtan elde edilen menfaatin yüksek olması, cezaların halen bazı ülkelerde caydırıcılıktan uzak olması gibi nedenlerle tüm dünyada yaygın olarak yaşanmaktadır.

Gerek kişi hak ve hürriyetlerine gerekse kamu düzeni, güvenliği ve sağlığına çeşitli ve büyük oranda zararları bulunan insan ticaretiyle mücadele çalışmaları çerçevesinde kısa vadeli yaklaşımlardan uzak, insan onuruna yaraşır politikalar üretilmekte ve ülkemiz uluslararası camianın sorumlu bir üyesi olarak üzerine düşen her türlü önlemi almaktadır.

Ülkemiz uyumlu, tutarlı ve eşgüdümlü bir yaklaşım çerçevesinde insan ticaretiyle mücadele alanında gerekli yasal ve idari düzenlemeleri yapmakta, suçun faillerinin cezalandırılmaları amacıyla soruşturma ve kovuşturma süreçlerini uluslararası işbirliği çerçevesinde kapsamlı bir şekilde yürütmekte ve mağdurların desteklenmesi çalışmalarını titizlikle sürdürmektedir.

Bu doğrultuda ülkemiz gerçekçi, insani, bütüncül, kapsayıcı ve katılımcı bir yaklaşımla yeni politikalar oluşturmakta ve hassas grup içerisinde yer alan çocuk ve kadınların istismardan korunması ve olası insan ticareti vakalarının önüne geçilmesi için koruyucu ve önleyici tedbirleri artırmaya devam etmektedir.

Çocuk işçiliği ve çocuğun cinsel istismarı başta olmak üzere ülkemiz insan ticareti suçunun tüm görünüm biçimlerini önleme ve suçla etkin mücadele için toplumun her kesimine yönelik farkındalık çalışmaları yürütmeye devam etmektedir.

İlgili tüm kurumlarının ve kuruluşların ortak katılımı sonucunda hazırlanan “2018 Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu’nu” kamuoyuna sunmaktan büyük bir memnuniyet duyduğumu ifade etmek istiyorum.

Bu raporun hazırlanmasında değerli katkılarını esirgemeyen tüm ilgili kurum ve kuruluşlar ile çalışanlarına çalışmalarından dolayı teşekkürlerimi sunar, Rapor ‘un faydalı olmasını temenni ederim.

Saygılarımla...

İsmail ÇATAKLI
Ulusal Koordinatör
Vali
Bakan Yardımcısı

İÇİNDEKİLER

TABLolar ve ŞEKİLLER DİZİNİ	8
TANIMLAR	10
GİRİŞ	12
1. BÖLÜM	17
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	17
1.1. İnsan Ticareti ile İlgili Kavramsal Çerçeve.....	17
1.1.1. İnsan Ticareti.....	20
1.1.2. Kaynak, Transit/Geçilen ve Hedef Ülke	23
1.1.3. Aracı, Tacir, Mağdur ve Müşteri	24
1.2. Uluslararası Belgelerde İnsan Ticareti Olgusu.....	25
1.2.1. Suçun İşlenmesinin Nedenleri	31
1.3. Dünyada İnsan Ticaretinin En Yaygın Görüntüleri ve Sayısal Veriler.....	33
1.3.1. Cinsel Sömürü.....	33
1.3.2. İşgücü Sömürüsü.....	33
1.3.2.1. Çocuk İşçiliği	34
1.3.3. Zorla Dilendirme.....	37
1.3.4. Çocuk Askerlik	37
1.3.5. Organ Ticareti.....	38
1.3.6. Zorla Evlendirme	38
1.3.6.1. Erken Yaşta Evlilik	39
1.3.7. Çocuk Satışı.....	43
2. BÖLÜM	47
TÜRKİYE'DE İNSAN TİCARETİNE GENEL BİR BAKIŞ	47
2.1. İnsan Ticaretini Kolaylaştırıcı Faktörler	50
2.2. Görülme Biçimleri ve Sayısal Boyutları	51
2.3. Vaka Örnekleri	55
3. BÖLÜM	63
TÜRKİYE'DE İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE	63
3.1. Türkiye'de İnsan Ticareti Alanına İlişkin Yasal Düzenlemeler	63
3.1.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.....	63
3.1.2. Kanunlar	65
3.1.2.1. Türk Ceza Kanunu.....	65
3.1.2.2. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu.....	66

3.1.2.3. Türk Vatandaşlığı Kanunu.....	66
3.1.2.4. Uluslararası İşgücü Kanunu	67
3.1.2.5. Karayolları Taşıma Kanunu.....	67
3.1.3. Yönetmelikler.....	68
3.1.3.1. İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Koruması Hakkında Yönetmelik	68
3.1.3.2. Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik.....	69
3.2. İnsan Ticareti Suçunu Önlemeye Yönelik Faaliyetler	69
3.3. Mağdurların Korunmasına İlişkin İş ve İşlemler	77
3.3.1. Mağdur Tespit İşlemleri.....	78
3.3.2. Mağdur Destek Hizmetleri	80
3.4. Adli Süreçler	85
3.4.1. Genel	85
3.4.2. Yaptırım.....	87
3.4.3. Soruşturma ve Kuvuşturma	89
3.5. İşbirliği.....	91
3.5.1. Ulusal Yönlendirme Mekanizması.....	91
3.5.2. Uluslararası İşbirliği.....	92
EK.....	97
ABD İNSAN TİCARETİ RAPORLARINDA MAĞDUR ÇOCUKLAR	97

TABLolar VE ŞEKİLLER DİZİNİ

Tablo 1. İnsan ticareti ve kölelik arasındaki ilişki üzerine bir değerlendirme	19
Tablo 2. İnsan ticareti suçu.....	21
Tablo 3. İnsan ticareti mağdurlarının sömürü Şekilleri (2014-2018).....	51
Tablo 4. İnsan ticareti mağdurlarının yaş dağılımı (2014-2018).....	52
Tablo 5. İnsan ticareti mağdurlarının uyrukları (2014-2018)	53
Tablo 6. İnsan ticareti mağdurlarının tespit edildikleri illere göre dağılımı (2014-2018)....	54
Tablo 7. İnsan ticareti mağdurlarının cinsiyet dağılımı (2014-2018).....	54
Tablo 8. Jandarma sorumluluk alanında yapılan operasyonlar	73
Şekil 1. Uluslararası belgelerde insan ticaretinin tarihsel gelişimi	26
Şekil 2. İş akış Şeması	93

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
CMK	: Ceza Muhakemeleri Kanunu
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
ICMPD	: Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
IOM	: Uluslararası Göç Örgütü
İl Müdürlüğü	: İl Göç İdaresi Müdürlüğü
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
m.	: Madde
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
UNODC	: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi
YUKK	: 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

TANIMLAR

Cinsel Sömürü: Kişilerin cinsel bütünlüğüne karşı gerçekleştirilen her türlü hukuk dışı davranıştır.

Çocuk İstismarı: Çocuğun sağlığının, büyümesinin ve gelişmesinin olumsuz olarak etkilenmesine neden olan her türlü fiziksel ve/veya duygusal, cinsel istismar veya istismara neden olacak her türlü tutum ve davranışa maruz kalmasıdır.

Hedef Ülke: İnsan ticareti mağdurları için varılacak hedef konumundaki ülkedir.

İnsan Ticareti: Kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınmasıdır.

Kaynak Ülke: Mağdurun vatandaşı olduğu veya daimi ikamet ettiği kaynağı durumundaki ülkedir.

Kölelik: Bir başkasının hayatı üzerindeki sahiplik ya da kontrol unsuru, zorlama ve hareketlerin kısıtlanması ile bir kimsenin işverenini terk etme ya da değiştirme özgürlüğünün olmadığı hallerde ortaya çıkan durumdur.

Mağdur: İnsan ticareti suçuna maruz kalan gerçek kişidir.

Sömürü: Bir kimseden veya bir şeyden haksız ve sürekli çıkar sağlamaktır.

Tacir: Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kişidir.

Transit Ülke: Kaynak ülkeden hedef ülkeye yolculuk sırasında üzerinden geçilen ülke ya da ülkelerdir.

Vücut Organlarının Alınması: Bireyin zorla, kaçırılarak, kandırılarak ya da çaresizliğinden yararlanılarak vücut organlarının veya dokularının alınmasıdır.

Zorla Çalıştırma: Herhangi bir kişinin tehdit altında yapmaya mecbur edildiği tüm iş veya hizmetlerdir.

GİRİŞ

Amacı ve Önemi

İnsan ticareti suçu insan hakları ihlallerinin en ağır görünüşlerinden biridir. İnsan üzerinde hâkimiyet kurarak kişiye mülkiyete konu olabilecek ticari bir meta muamelesi yapılması maddi köklerini kölelik kurumundan almaktadır. Özellikle insan hakları alanında kaydedilen ilerlemeler, yaşanan ekonomik dönüşümler (özellikle sanayi devrimi), sivil toplum oluşumlarının yaygınlaşması ile kişinin bir başka kişiyi metalaştırdığı kölelik kurumu 19. yüzyılın ilk çeyreğinde yasaklanmıştır. Ancak kölelik kurumunun yasaklanması kişilerin ticari bir meta gibi alınıp satılması faaliyetini ortadan kaldırmamıştır. Nitekim ekonomik bir faaliyet olan bu suçun sosyo-ekonomik gelişmelere karşı esnekliği oldukça yüksek olup kendini yeniden üretmeyi başarabilmiştir.

İnsan ticareti özünde kişi hak ve hürriyetlerine karşı işlenen bir suçtur. Ancak özellikle yasadışı sınır geçişleri ve bulaşıcı hastalık riskinden dolayı kamu güvenliğine ve sağlığına da ciddi tehditler oluşturmaktadır. Bundan dolayı ülkelerin gündemlerinde mücadele edilmesi gereken başlıca suçlar arasında kendine ilk sıralarda yer bulmaktadır.

Suçla mücadelede etkinliği arttırmak için öncelikle bu suçun kavramsal karşılığının doğru bir şekilde analiz edilmesi ve kimler tarafından, kimlere karşı ve hangi metotlarla işlendiğinin tespitinin iyi yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda Raporun en temel amacı suçla mücadele kapsamında Türkiye'nin ülke analizini ortaya koymaktır.

Kapsamı

Raporun birinci bölümünde suçun kavramsal karşılığı analiz edilmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde ise Türkiye'nin insan ticaretiyle mücadelesi kapsamında geçirdiği dönemlere yer verilmiştir. Raporun üçüncü bölümünde de Türkiye'nin insan ticaretiyle mücadele alanında geldiği son durum, mağdur destek hizmetleri, kamu kurum ve kuruluşlarının bu suçla mücadeledeki rolleri ve uluslararası işbirliğinin önemine yer verilmiştir.

Yöntemi

Raporun hazırlanmasında suçla mücadelede rol alan tüm kamu kurum ve kuruluşlarının bilgisine, mağdur mülakatlarından elde edilen verilere, bu alanda çalışan akademik eserlere ve uluslararası raporlarda yer alan verilere başvurulmuştur.

25 Mayıs Uluslararası Kayıp Çocuklar Günü ve arkasındaki yürek burkan hikaye

Ozgür Zentürk • Son güncelleme: 25/05/2015

BU HABERİ
PAYLAŞ

Avrupa'da her iki dakikada bir çocuk ortadan kayboluyor. Bu İstatistik Amerika'da 40 saniyede bir olarak kayıtlara geçiyor.

25 Mayıs Uluslararası Kayıp Çocuklar Günü'nde bu sorunun ne kadar büyük olduğunu anlatılıyor, suç mağduru çocuklar hatırlanırken, hali hazırda kayıp çocuklara destek olmak için havaya balonlar bırakılıyor.

Aslında bu özel günün esas amacı halen kayıp olan çocuklar hakkında farkındalık yaymak.

Uluslararası Kayıp Çocuklar Günü 1983 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde edildi. Bu hareketin fitilini ise 1979 yılında New York'un aşçı Ethan Patz'in kaybolması ateşledi.

Ethan Patz, 25 Mayıs 1979 günü evinden çıktı ve okula gitmeye başladı. Herkes küçük Patz hiçbir zaman okula gitmeye başlamaya başladı. Ancak küçük Patz için seferber oldu. Herkes Patz'i aramak için seferber oldu. Çalışmalara ağırlık vermesine yüzlerce polis memuru görev yaptı.

Ethan'ın profesyonel bir fotoğrafçı olan babası Steve Patz Devamında ise Ethan süt kutularına resmi basıldı. Ethan ölü olarak resmi kayıtlara geçti ve küçük Ethan'ın kaybolması

MELEK BÖLÜMÜ
Aa Aa

... Birleşik Devletleri'nde ise
... yüksek boyutlara ulaştığını
... kların bulunması için yapılan çabalara
... nda herkesi düşünmeye sevk etmek
... k Devletleri Başkanı Ronald Reagan
... j Manhattan bölgesinde kalan Soh
... ytmek için servise binereği iki blo
... l servisine ulaşamadı. Hikaye ço
... du. Kamuoyunun giderek artan
... unu arama çalışmalarına yönlendir
... tan Patz, çektiği fotoğraflarla
... an ilk kayıp kişi oldu. Ancak y
... k çocuğun faili veya failleri b

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

01 KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. İNSAN TİCARETİ İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İnsan ticareti, kavramsal olarak modern insan hakları teorisinin öğretileri sonucu ortaya çıkmıştır. Ancak özü itibari ile insanın ticari metaya dönüştüğü bir olguyu ifade etmektedir. Bundan dolayı günümüzde başlangıç tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte kökleri Mezopotamya medeniyetlerine (M.Ö. 4000) kadar dayanan ancak 15-19. yüzyıllar arasında Atlantik Köle Ticareti ile daha görünür ve dramatik hale gelen kölelik kurumuna atıf yapılarak “modern kölelik”, “köleliğin modern biçimi” olarak da isimlendirilmektedir.¹

İnsan ticareti olgusunun sıklıkla kölelik kurumu ile birlikte anılması her iki olgunun da kavramsal açıdan birlikte değerlendirilmesini zorunlu kılmıştır. Köleliğin tanımını yapan ilk uluslararası belge 1926 tarihli Köleliğe Karşı Sözleşme'dir. Sözleşme ile kölelik; üzerinde mülkiyet hakkına bağlı erk ve yetkilerin kısmen ya da toplu halde kullanıldığı bir kişinin statüsü veya durumu² olarak tanımlanmıştır. Öte yandan insan ticaretinin tanımını yapan ilk uluslararası belge ise ülkemizin 25 Mart 2003 tarihinde taraf olduğu 13 Aralık 2000 tarihli BM Sınırışan Örgütlü Suçlarla Mü-

1 B. Yalınsoy, (2019), Nijerya'da İnsan Ticaretinin Ağları ve Boyutları, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s. 1. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)

2 IOM, (2016), Ulusal ve Uluslararası Alanda İnsan Ticaretiyle Mücadele Mağdurların Korunmasına İlişkin Hukuksal Çerçeve, IOM Yayınları, Ankara, s. 20.

cadele Sözleşmesi ve anılan Sözleşme'ye Ek "İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına ilişkin Protokol" (Palermo Protokolü) dür. Bu belgenin 3 üncü maddesinde insan ticareti tanımı şöyle yapılmıştır; *"kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak üzere ödeme yapmak veya kazanç veya çıkar sağlamak ya da kendisine yapılan ödemeleri veya kazançları kabul etmek yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi asgari olarak, başkalarının fuhşunun istismar edilmesini veya cinsel sömürünün başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, köleliği veya kölelik benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir."*

Her iki olgunun kavramsal karşılıklarına bakıldığında dönemin sosyo-ekonomik gelişmeleri çerçevesinde bir analiz yapılması elzemdir. Bu kapsamda kölelik ile insan ticareti arasındaki en temel fark kölelik kurumunun 19. yüzyılın ilk çeyreğine kadar yasal bir faaliyet olarak varlık gösterirken insan ticareti olgusunun ise kavramsal köklerini özellikle 20. yüzyıldan itibaren gelişim gösteren çağdaş insan hakları teorilerinden almasıdır. En önemlisi ise doğduğu andan itibaren suç olarak değerlendirilmesidir. Ayrıca insan ticaretinde "irade" kilit unsurdur. Suçun meydana gelmesi için kişilerin çeşitli yollarla iradelerinin bertaraf edilmesi beklenirken kölelik kurumunda irade unsurunun varlığı dahi sorgulanmaz. "Yasallık" ve "irade" unsurları üzerinden yapılan bu değerlendirmeler literatürde iki farklı tartışmanın konusunu oluşturmuştur. Bir grup akademisyene göre insan ticareti ve kölelik birbirinden ayrı değerlendirilmesi gereken iki olgudur. Nitekim kölelik bir dönem yasal olarak faaliyet göstermiş ve hali hazırda son bulmuş sosyo-ekonomik bir sistemi ifade etmektedir. Oysa insan ticareti ise doğduğu 20. yüzyıldan itibaren bir suç olarak kabul edilmiştir. Öte yandan akademik camiada daha çok kabul gören görüşe göre özü itibari ile her iki olgu da insanın metalaşma sürecini ifade etmektedir. Bundan dolayı kölelik,

insan ticaretinin en ilkel görülme biçimleri arasında yer almaktadır. Değişen şey insan ticaretinin bugün daha fazla sömürü biçimini de içene alan daha karmaşık bir süreci ifade etmesidir.

Kölelik ve yeni kölelik (insan ticareti) arasındaki ilişki Kaven Bales'in "Kullanılıp Atılanlar Küresel Ekonomide Yeni Kölelik" adlı eserinde şöyle tablolaştırılmıştır;

Tablo 1. İnsan ticareti ve kölelik arasındaki ilişki üzerine bir değerlendirme

Eski Kölelik	Yeni Kölelik
Yasal mülkiyet esastır	Yasal mülkiyetten kaçınılır
Köle sahibi olmak için yüksek bedeller ödenir	Çok düşük bedeller ödenir
Kâr düşüktür	Kâr yüksektir
Potansiyel köle kıtlığı vardır	Potansiyel köle fazlası vardır
İlişki uzun döneme yayılır	İlişki kısa bir dönem için kurulur
Köleler süreklidir	Köleler kullanılıp atılır
Etnik farklılık önemlidir	Etnik farklılığın hiçbir önemi yoktur.

Kaven Bales'in değerlendirmesinden anlaşılacağı üzere insan ticareti maddi kökenlerini kölelikten alarak yaşanan sosyo-ekonomik gelişmeler karşısında evrilerek varlığını sürdürmektedir. Bundan dolayı köleliği tamamen tarihte yaşanmış ve bitmiş bir olgu olarak değerlendirmek mümkün değildir. Günümüzde insanın bir meta haline getirilerek bir ticarete konu yapılması farklı biçimlerde görülmektedir. Köleliği lağveden uluslararası sözleşmeler, insan hakları alanında yaşanan gelişmeler, teknoloji ve bilimsel alanlarda yaşanan ilerlemeler yeni sömürü biçimlerini üretmiş ve geçmişten beri süre gelen sömürü biçimlerinin üstünü örtmüş ya da çeşitli türden hukuksal olmayan sözde hukuki kılıflarla bu insan hakları ihlalinin varlığını sürdürmesine neden olmuştur.³

3 B. Yalınso, (2019), s. 31.

1.1.1. İNSAN TİCARETİ

İnsan ticareti en genel tanımıyla bir kişinin başka bir kişi üzerinden ekonomik kazanç elde etmesi amacıyla kişinin sömürülmesi ile sonuçlanan ticari bir ilişki sürecini ifade etmektedir. Dünyanın her bölgesinde farklı biçimlerde karşımıza çıkabilen bu suç türünde kadınlar, erkekler ve çocuklar cinsel, işgücü veya organlarının alınması gibi çeşitli amaçlarla bir sömürünün öznesi haline getirilmektedir.

İnsan ticaretinin genel kabul gören tanımı Palermo Protokolü ile yapılmıştır. Protokolün Tanımlar başlıklı 3 üncü maddesine göre insan ticareti; *“kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması”* dır. Aynı maddenin devamı olmak üzere istismar terimi ile ilgili şu şekilde düzenleme yapılmıştır: *“Asgari olarak, başkalarının fuhşunun istismar edilmesini veya cinsel sömürünün başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, köleliği veya kölelik benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içereceği”,*

“(b) İnsan ticaretinin (a) bendinde belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde, mağdurun bu istismara razı olup olmaması durumu değiştirmeyecektir”.

“(c) Bu maddenin (a) bendinde öngörülen yöntemlerden herhangi birini içermese bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması “insan ticareti” olarak kabul edilecektir”.

“(d) On Sekiz yaşının altındaki herkes çocuk kabul edilecektir”.

Palermo Protokolü ile gelen bu tanımın daha iyi anlaşılabilmesi için literatürde kavram üç başlık altına (araç fiiller, amaç fiiller ve suç eylemi) ayrılarak incelenmektedir.

Tablo 2. İnsan ticareti suçu

Araç Fiiller	Suç Eylemi	Amaç Fiiller
<ul style="list-style-type: none"> Kuvvet kullanma veya kuvvet kullanma tehdidi Diğer bir biçimde zorlamak Kandırmak Hile yapmak, aldatmak Nüfuzu kötüye kullanmak Çaresizliğinden yararlanmak Başkaları üzerindeki denetim olanaklarından yararlanmak 	<ul style="list-style-type: none"> Tedarik etmek Bir yerden bir yere taşımak Devretmek Barındırmak Teslim almak 	<ul style="list-style-type: none"> Cinsel sömürü ve istismarın diğer biçimleri Zorla çalıştırmak Hizmet ettirmek Kölelik veya kölelik benzeri uygulamalar Vücut organlarının verilmesini sağlamak

İnsan ticareti suçunun oluşması için her başlıktan en az bir unsurun gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Çocuk mağdurlarda ise araç fiillerin varlığı aranmamaktadır.

Palermo Protokolü ile yapılan insan ticareti tanımının uluslararası hukukta önemli sonuçları olmuştur. İlk olarak suçun cinsiyet profili ve görülme biçimleri genişletilmiştir. Tarihsel açıdan uluslararası belgelerde kadınların ve kız çocuklarının cinsel sömürüsü üzerine vurgu yapılırken Protokol ile bu vurgu kaldırılarak cinsiyet profili genişletilmiştir. Öte yandan yine uluslararası

belgelerde cinsel sömürü üzerine yapılan değerlendirmelere ek olarak suçun görülme biçimleri çeşitlendirilerek iş gücü sömürüsü, organ ticareti, kölelik ve kölelik benzeri uygulamalar⁴ açıkça zikredilen sömürü biçimleri arasına girmiştir. Protokol'ün en önemli sonucu ise sömürü biçimlerinin Protokol'de yer alan halinin "asgari" olduğunun belirtilmesidir.⁵ Bu haliyle Palermo Protokol'ünde insan ticareti olgusunun dinamik yapısına vurgu yapılarak sıralanan sömürü biçimlerinin ucu açık bırakılmış ve yeni sömürü biçimlerinin de insan ticareti suçu kapsamında değerlendirilmesinin önü açılmıştır. İkinci olarak Palermo Protokol'ü öncesinde imzalanan uluslararası metinlerde kadınların ve kız çocuklarının ticaretinin sınıraşan boyutuna yer verilmiştir. Ancak Protokol ile suçun sınıraşan özelliği suçun oluşması için gereken bir unsur olmaktan çıkarılmıştır. Böylece insan ticareti suçunun hem sınıraşan hem de ülke içinde görülebilen bir suç olduğu hukuki güvence altına alınmıştır. Nitekim UNODC (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi) tarafından yayımlanan 2018 Küresel İnsan Ticareti Raporu'na göre dünya genelinde in-

4 Kölelik, Köle Ticareti ve Köleliğe Benzer Kurum ve Uygulamaların Lağvına Dair Ek Sözleşme'ye göre kölelik benzeri uygulamalar ve bu uygulamaların tanımları şöyledir; Madde 1

- a) *Borç sebebiyle kölelik: yani bir borçlunun, bir borcun teminatı olarak şahsen hizmet etmeyi veya murakabesi altındaki bir kimsenin hizmet etmesini taahhüt eylediği halde bu hizmetlerin mukabili adilane bedelin borcun ödenmesine tahsis edilmemesi veya bu hizmetlerin süresinin tahdit ve mahiyetlerinin tespit olunamaması hal veya şartı,*
- b) *Serflik: yani bir kimsenin kanun, teamül veya anlaşmaya göre diğer bir kimseye ait arazi üzerinde yaşama ve çalışmaya mecbur olması ve bu diğer kimseye ücret mukabilinde veya ücretsiz muayyen şekilde hizmet etmesi hali ve bu halini değiştirme imkânına malik olmaması,*
- c) *Aşağıdaki uygulama veya geleneklerden biri*
  - i) *Bir kadının reddetme hakkı olmadan anne ve babasına, vasisine, ailesine veya diğer herhangi bir şahıs yahut topluluğa nakdi veya aynı bir ivaz mukabilinde evlendirilmesi vaadinde bulunulması veya evlendirilmesi,*
  - ii) *Bir kadının kocasının, bunun ailesinin veya mensup olduğu aşiretin bu kadını ivaz mukabili veya sair şekilde üçüncü bir şahsa devretmek hakkına sahip olması,*
  - iii) *Kocasının ölümü üzerine kadının miras yolu ile diğer bir şahsa devredilmesi,*
- d) *Bir çocuğun veya 18 yaşından aşağı temyiz kudretini haiz bir kimsenin gerek anne ve babası yahut bunlardan biri, gerekse vasisi tarafından, şahsın veya işini istismar maksadıyla bedel mukabilinde veya bedelsiz diğer bir şahsa devrine müsait olan herhangi bir uygulama ve gelenek.*

5 Madde 3:

.... Asgari olarak, başkalarının fuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, köleliği veya kölelik benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içereceği,...

san ticareti mağdurları en fazla vatandaşlığı bulunduğu ülkede sömürülmektedir.⁶ Üçüncü olarak insan ticareti suçunun oluşması için her zaman hareket ya da kişinin bir yerden bir yere taşınma unsurunun varlığı aranmaz. Tanımda yer alan “teslim alma” ve “barındırma” da insan ticareti suçunu ortaya çıkaran suç eylemleri arasında sıralanmıştır. Son olarak Protokol ile belirlenen tanımda *kuvvet kullanmak, tehdit etmek, hile, aldatmak, nüfuzunu kötüye kullanmak* iradeyi zedeleyen haller olarak sıralanmıştır. Böylece mağdurun rızasının varlığı öne sürülerek bu suçun işlenmediğinin iddia edilmesinin engellenmesi amaçlanmıştır.⁷

1.1.2. KAYNAK, TRANSİT/GEÇİLEN VE HEDEF ÜLKE

İnsan ticareti suçu dünyanın her yerinde görülen ayrıca sınıraşan niteliği de olan bir suç türüdür. Bundan dolayı ülkelerin suçun sınıraşan boyutunda nasıl konumlandığının tespiti de oldukça önemli bir unsurdur. Suçun sınıraşan boyutunda kişi bir ülkeden temin edilir, kişinin götürüleceği ülkeye varıncaya kadar da bir veya daha fazla ülke üzerinden geçilir ve sömürünün asıl gerçekleşeceği ülkeye ulaştırılır. Böylece suç birden fazla ülkenin dâhil olduğu uluslararası bir nitelik kazanır.

Literatürde insan ticareti alanında ülkeler üç başlık altında sınıflandırılmaktadır. Bunlar kaynak, transit/geçilen ve hedef ülkelerdir. “Kaynak ülke” kişilerin yasal olarak yerleşik yaşadıkları ülkeleri ifade eder. Yani kişilerin o ülke ile vatandaşlık bağının bulunması gerekmez.⁸ Kaynak ülkeler suçun arz boyutunu oluşturmaktadırlar. Suç, kişilerin iradelerinin çeşitli yöntemlerle fesda uğratılması ile gerçekleşmektedir. Örneğin kişiler bebek bakıcılığı, ev içi hizmetler veya evlenme vaadi ile kandırılarak

6 UNODC, (2018), **Global Report on Trafficking in Persons**, s.9. Erişim: <https://www.unodc.org>, 21.02.2019.

7 OHCHR, (2014), **Human Rights and Human Trafficking**, s.3-4.

8 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2017), **Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu**, Ankara, s.7.

hedef ülkelere ulaşmaları sağlanmaktadır. Bunlardan ikincisi ise “transit ülke” dir. Kaynak ülkeden, hedef ülkeye varılıncaya kadar kişilerin yasal ya da yasa dışı yollarla üzerinden geçtiği ülke ya da ülkeleri ifade etmektedir. Ender de olsa kişiler transit ülkelerde de sömürüye uğramaktadır. Üçüncü ülke grubu ise “hedef ülke” dir. Kişinin sömürüldüğü veya sömürüleceği ülkeyi ifade etmek için kullanılmaktadır. Hedef ülke sömürünün “talep” boyutunu oluşturmaktadır.

Ülkeler özelinde yapılan bu sınıflandırma kesin olmayıp bir ülke hem kaynak, hem transit hem de hedef ülke grubunda olabilmektedir.

1.1.3. ARACI, TACİR, MAĞDUR VE MÜŞTERİ

İnsan ticareti suçu, suça dâhil olan kişiler özelinde değerlendirildiğinde içerisinde sömüren, sömürülen ve buna aracılık eden kişiler arasındaki ilişki bütünü de ifade etmektedir. Palermo Protokolü ile getirilen insan ticareti tanımından yola çıkarak suça dâhil olan kişilerin rolleri de açıklanabilmektedir. Tablo 2’den de hatırlanacağı üzere insan ticareti suçu araç, amaç fiiller ve suç eylemi olmak üzere üç başlık altına toplanarak incelenmiştir. Suçta rolleri olan aracı, tacir, mağdur ve müşterinin tespiti ise bu eylemlerden yola çıkılarak açıklanabilmektedir.⁹

Suçun hangi amaçla işlendiğini gösteren amaç fiiller; fuhuş yaptırmak, zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, esarete tabi kılmak, kölelik ve kölelik benzeri uygulamalar, vücut organlarının verilmesini sağlamak olarak sıralanmıştır. Amaç fiillere ulaşmak için kişinin iradesini sakatlayan eylemler bütünü olan araç fiiller ise kuvvet kullanma veya kuvvet kullanma tehdidi, diğer bir biçimde zorlamak, kaçırmak, hile yapmak, aldatmak, nüfuzu kötüye kullanmak, çaresizliğinden yararlanmak, başkaları üzerindeki denetim olanaklarından yararlanmak olarak belirtilmiştir. İnsan

9 B. Yalınso, (2019), s. 41.

ticareti suçunda amaç fiillerde yer alan saikle kişinin iradesini baskı altına alarak teslim alan, tedarik eden, bir yerden başka bir yere taşıyan, devreden veya barındıran kişiye (suç eylemi) “*aracı*” denilmektedir. Aracıdan kişiyi alarak amaç fiillerden herhangi birini yerine getirmek sureti ile kişi üzerinden gelir elden kişiye ise “*tacir*” denilmektedir. Ancak çoğu zaman tacir ile aracı rolleri aynı kişi üzerinde birleşmektedir. Çeşitli yollarla iradesi baskı altına alınarak sömürüye konu olan kişiye ise “*mağdur*” denilmektedir. Son olarak tacirin aracılık faaliyeti sonucu kişinin sunduğu hizmetlerden faydalanacak kişiye ise “*müşteri*” denilmektedir.¹⁰

1.2. ULUSLARARASI BELGELERDE İNSAN TİCARETİ OLGUSU

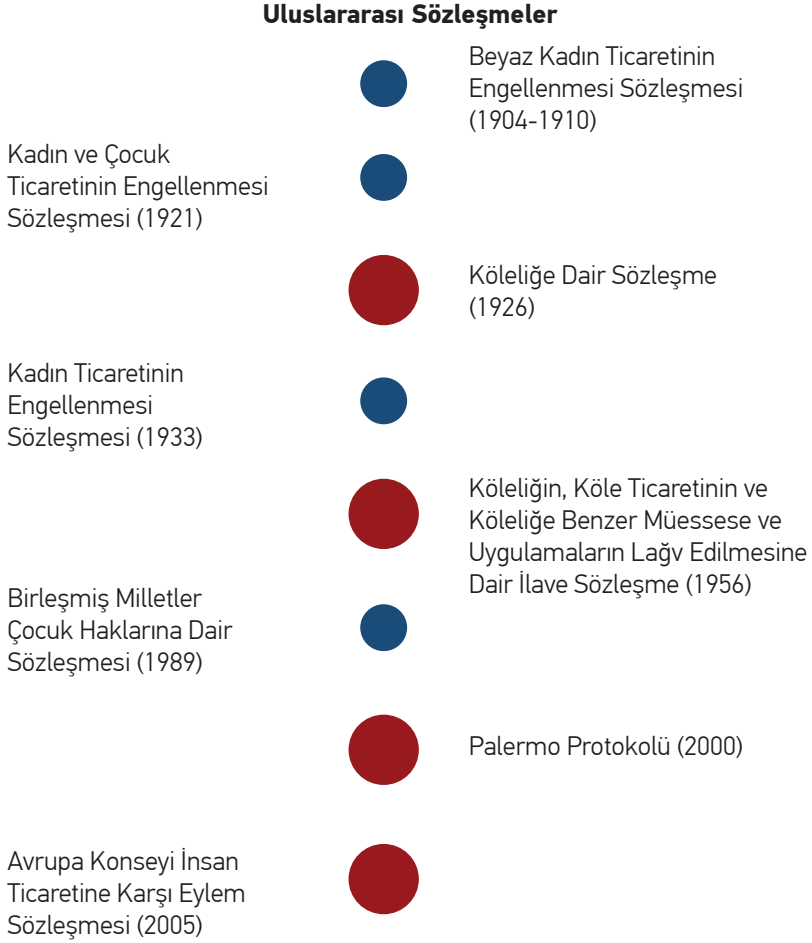
İnsan ticareti suçunun sosyo-ekonomik gelişmeler karşısında nasıl bir dönüşüm geçirdiğini daha iyi anlamak için uluslararası belgelerde yer aldığı şekliyle insan ticareti olgusunun değerlendirilmesi büyük bir öneme sahiptir.

Uluslararası belgelere bakıldığında 2000 tarihli Palermo Protokolü'ne kadar gelen süre zarfında kişi üzerinden gelir etme faaliyeti ilk olarak kölelik daha sonra da cinsel sömürü üzerinden gelişim göstermiştir. Bu alanda imzalanan çok taraflı pek çok anlaşma olmasına karşın bu bölümde Birleşmiş Milletler (daha önce Milletler Cemiyeti), Avrupa Konseyi ve ülkelerin kendi iradeleri ile bir araya gelerek ortaya koydukları ve insan ticareti alanında rehber niteliğinde olan çok taraflı anlaşmalara yer verilecektir.

---

10 Ibid, s.41

Şekil 1. Uluslararası belgelerde insan ticaretinin tarihsel gelişimi

18 Mayıs 1904 tarihli Beyaz Kadın Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi uluslararası kamuoyunun kadın ve çocuk ticaretine verdiği tepki sonucu imzalanmıştır. Sözleşme’de kadın ve çocuk ticareti bir suç olarak kabul edilmiş olup suçun önlenmesi için tavsiye kararlar mevcuttur. Sözleşme’nin zayıf yanı taraf devletlere herhangi bir yaptırım getirmemiş olmasıdır.¹¹

11 UN, (1904) **Beyaz Kadın Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi** Erişim: <http://treaties.un.org>. Erişim: 19.02.2019.

4 Mayıs 1910 tarihli Beyaz Kadın Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi ile beyaz kadın ticaretinin tanımı yapılmıştır. Buna göre beyaz kadın ticareti Sözleşme'nin 1 inci maddesinde şöyle tanımlanmıştır; *başkasının ihtiraslarını tatmin için, fuhuş maksadıyla, rızası ile olsa bile, reşit olmayan bir kadın yahut bir kızın fuhuş için hizmetlerini taahhüt eden, fuhşa sevk eden veya böyle birisini fuhuş amacıyla bir yerden başka bir yere götüren kişiler, suçun unsurlarını teşkil eden hareketler çeşitli ülkelerde işlenmiş bulunsalar da cezalandırılırlar*" şeklinde düzenlenerek 2 nci madde ile suçu oluşturan araç fiiller şöyle sıralanmıştır: *"başkasının ihtiraslarını tatmin için, fuhuş maksadıyla, reşit bir kadın veya kızın cebir ve şiddet, tehdit, hile veya nüfuzun kötüye kullanılması ya da diğer herhangi bir zorlayıcı araç ile fuhuş için hizmetlerinin taahhüt edilmesi, fuhşa sevk edilmesi veya bir yerden başka bir yere götürülmesi"*. 1910 tarihli Sözleşme ile sıralanan bu araç fiiller, 2000 yılında imzalanan Palermo Protokolü'nde yer alan insan ticareti tanımında da kendine yer bulacaktır. Bu açıdan 1910 tarihli Sözleşme ile insan ticaretinin kavramsal kökleri oluşturulmuştur.¹² Sözleşme'yi önemli kılan bir diğer husus ise çocuk mağdurlar için "rıza" unsurunun değerlendirme dışı bırakılmasıdır. Yetişkinler için ise rızanın elde edilmiş şekli referans noktası olarak kabul edilmiştir.

1904 ve 1910 tarihli Sözleşme'lerin devamı niteliğinde olan 30 Eylül 1921 tarihli Kadın ve Çocuk Ticaretinin Engellenmesi Sözleşme'sinin en önemli yanı "beyaz kadın ticareti" ifadesi yerine "kadın ticareti" ifadesi kullanarak daha genel ve kapsayıcı bir ifade geliştirilmiş olmasıdır. Ayrıca suçun yalnızca kadın ve kız çocuklarına karşı değil aynı zamanda erkek çocuklarına karşı da işlenebileceği kabul edilmiştir. Sözleşme'yi önemli kılan bir diğer husus ise suça teşebbüs ve iştirakin ülkelerin ceza kanunlarının genel hükümlerine bırakılmayarak suçu ifade eden madde de ayrıca kendine yer bularak cezalandırılması gerektiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte suçun hazırlık faaliyetlerinin de cezalandırılması öngörülmüştür.

12 UN, (1910), **Beyaz Kadın Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi** Erişim: <http://treaties.un.org>. Erişim: 19.02.2019.

25 Eylül 1926 tarihli Köleliğe Dair Antlaşma ve 23 Ekim 1953 tarihli Ek Protokol, köleliği yasaklayan ilk uluslararası belge olması ve kölelik tanımını yapması nedeniyle insan ticaretiyle mücadele alanında önemli bir dönüm noktasıdır. Sözleşme'nin 1 inci maddesinde kölelik: *"üzerinde mülkiyet hakkına bağlı erk ve yetkilerin kısmen ya da toplu olarak kullanıldığı bir kişinin statüsü ya da durumu"* olarak tanımlanmaktadır. Aynı maddenin ikinci paragrafında ise *"köle ticareti, bir şahsın köle haline getirmek için ele geçirilmesi, iktisabı veya devri, bir kölenin satılmak veya değiş-tokuş edilmek üzere iktisabı; satılmak veya değiş-tokuş edilmek üzere iktisap edilmiş bir şahsın satış veya değiş-tokuş suretiyle devri ve genel olarak kölelerin ticareti veya nakline ilişkin her türlü eylemi ifade eder"* olarak tanımlanmıştır. Sözleşme'de ayrıca köleliğin önlenmesi ve kaldırılması yönünde taraf devletlere sorumluluk yüklenmiştir. Sözleşmede, taraf devletlerce yasaklanan faaliyetlerle etkin mücadele ve bu faaliyetlere ağır cezalar verilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması öngörülmüştür.

11 Ekim 1933 tarihli Kadın Ticaretinin Engellenmesi Sözleşme'si 1904, 1910, 1921 tarihli Sözleşme'lerden farklı olarak Sözleşme'nin 5 inci maddesinde yer alan *"...suç unsurlarını teşkil eden fiillerin her biri ayrı ayrı memleketlerde yapılmış bulunsa bile cezalandırılacaktır"* hükmü gereğince fiilin cezalandırılması hususu evrensel bir nitelik kazanarak suç nerede işlenirse işlensin tüm devletlere ceza verme yetkisi verilmiştir.

Özellikle feminist akımların ve sivil toplum örgütlerinin yoğun faaliyetleri sonucu imzalanan 2 Aralık 1949 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin ve Fuhuş Amacıyla İstismarın Önlenmesi Sözleşme'si, kendinden önceki sözleşmelerin (1904, 1910, 1921 ve 1933) hükümlerini bir araya getirmiştir. Sözleşme'de insan ticareti suçu ilk kez Birleşmiş Milletler çatısı altında yasa dışı bir faaliyet olarak kabul edilmiştir. Ayrıca dikkat çeken husus, kadınların rıza göstermesine veya bu suçun işlenmesinde suçlu olup olmadıklarına bakılmaksızın cinsel sömürüye maruz kaldıklarının kabul edileceği ifade edilmektedir. Sözleşme'nin in-

san ticareti olgusunu kadın ve kız çocuklarının cinsel sömürüsü olarak yorumladığı açık olmakla birlikte insan ticaretinin tanımı yapılmamıştır.¹³

1949 yılında Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından kölelik kurumunun değerlendirilmesine ilişkin komite kurulmuştur. Komite, 1926 tarihli Kölelik Sözleşme'sinde yer alan kölelik tanımının yerinde bir tanım olduğuna kanaat getirmiş ancak dünyada en az kölelik kadar şartları ağır olan kölelik benzeri uygulamaların da yasaklanması gereken faaliyetler arasına alınması gerektiğine dair görüş bildirmiştir. Raporda, kölelik benzeri uygulamalar borç köleliği, serflik, bir kadının reddetme hakkı tanınmaksızın aynı veya nakdi bir ödeme karşılığında evlendirilmesi ya da evlilik vaadi, bir kadının bir bedel karşılığı ya da başka bir suretle üçüncü bir kişiye devri, bir kadının miras yolu ile devri, 18 yaşından küçük bir çocuğun kendisinin veya emeğinin sömürülmesi karşılığında üçüncü bir kişiye teslimi olarak sıralanmıştır. Bu kapsamda hazırlanan 7 Eylül 1956 tarihli Köleliğin, Köle Ticaretinin ve Köleliğe Benzer Müessese ve Uygulamaların Lağv Edilmesine Dair İlave Sözleşme ile kölelik benzeri uygulamalar sıralanarak 1926 tarihli Sözleşme teyit edilmektedir. Ayrıca Palermo Protokolü'nün 3 üncü maddesi ile yapılan insan ticareti tanımında geçen kölelik ve kölelik benzeri uygulamaların ne olduğuna ilişkin değerlendirme için 1926 ve 1956 tarihli Sözleşmeler aydınlatıcı olacaktır.¹⁴

1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile 18 yaşından küçük herkes çocuk olarak tanımlanmıştır ve Sözleşme'nin 35 inci maddesi "*herhangi bir amaçla veya herhangi bir biçimde, çocukların kaçırılmaları, satılmaları veya fuhşa konu olmalarını önlemek için ulusal düzeyde ve ikili ve çok taraflı ilişkilerde gereken her türlü önlemleri almak zorundadır.*" hükmünü amir olup çocuklara yönelik insan ticareti suçu niteliğindeki eylemler düzenlenmiştir.¹⁵

13 B. Yalınso, (2019), s. 50.

14 Ibid, s.50.

15 UN, (1990), Çocuk Hakları Sözleşmesi, Erişim: <http://treaties.un.org>. Erişim: 19.02.2019.

İnsan ticaretinin en kapsamlı tanımı 13 Aralık 2000 tarihli Palermo Protokolü ile yapılmıştır. Kendinden önceki sözleşmeler incelendiğinde sömürü türlerinden genellikle kadın ve çocukların cinsel sömürü maksatlı insan ticaretini konu almıştır. İnsan ticareti olgusunun bir bütün olarak değerlendirildiği ilk metin bu Protokol ile olmuştur. Ayrıca suçun dinamik boyutu dikkate alınarak istismar formlarının ucu açık bırakılmıştır. Yine Palermo Protokolü ile gelen en önemli vurgu suçu yalnızca sınıraşan özelliği ile sınırlamamış, bir ülkenin sınırları içerisinde de bu suçun işlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Protokol’de, taraf devletlere ceza kanunlarında insan ticaretini suç olarak düzenlemeleri hususunda sorumluluk yüklenmiştir. Ayrıca mağdurların korunmasına ilişkin tedbirler konusunda genel bir çerçeve çizilmiştir.¹⁶

Avrupa Konseyi kuruluş amaçlarına uygun olarak en ağır insan hakları ihlallerinden biri olan insan ticaretine karşı özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren etkin bir şekilde mücadele etmeye başlamıştır. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi, Palermo Protokolü’nden sonra insan ticareti alanında en kapsamlı düzenlemeleri getiren ikinci belge olmuştur. Sözleşme, Palermo Protokolü ile yapılan tanımı aynen kabul etmiş olup ayrıca mağdurun kim olduğunu da tanımlamıştır; “*bu Sözleşmede tanımlanan insan ticaretine maruz kalan herhangi bir gerçek kişiyi ifade eder.*” Palermo Protokolü, insan ticareti olgusunun suç ve ceza boyutuna vurgu yaparken Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi ise mağdur haklarına ve mağdurların korunması hususlarında düzenlemelere ağırlık vermiştir. Sözleşme ayrıca insan ticaretini önlemeye yönelik taraf devletlere yükümlülük getirmiştir.¹⁷

16 UN, (2000), İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol, Erişim: <http://treaties.un.org>. Erişim: 19.02.2019.

17 IOM, (2016), **Ulusal ve Uluslararası Alanda İnsan Ticaretiyle Mücadele Mağdurların Korunmasına İlişkin Hukuksal Çerçeve**, IOM Yayınları.

1.2.1. SUÇUN İŞLENMESİNİN NEDENLERİ

İnsan ticareti, bugün bütün dünyada endişe verici boyutlara ulaşan ve içeriğindeki yöntemler ve yöneldiği maksatlar göz önüne alındığında, insan onuruna aykırı, kabul edilemez muamelelere yol açan bir suç türüdür. Bu bölümde, insan ticaretinin nedenleri olarak ele almayı tercih ettiğimiz konular, failleri suçlu işlemeye yönelten kişisel nedenlerden ziyade, insan ticareti faaliyetinin talep ve arz yönlerini etkileyerek suçun işlenmesi bakımından zemin hazırlayan sosyo-ekonomik ve siyasi koşullar ile dünyadaki ülkelerin göç politikaları gibi faktörlerdir.¹⁸ Literatürde insan ticareti suçunun görülme nedenleri itici ve çekici faktörler olarak iki başlık altında toplanmaktadır. İnsan ticareti terimi çerçevesinde itici faktörler; kişileri içinde buldukları olumsuz durum dolayısı ile onları istismara açık hale getiren coğrafi ve beşeri faktörler ile sosyo-ekonomik nedenlerin geneline verilen isim olarak tanımlanabilir. İtici faktörlerin başında neo-liberal ekonomi politikaları neticesinde perçinlenen kuzey-güney eşitsizliği, doğal ve beşeri kaynakların eşitsiz dağılımı, kültürel normlar ve pratikler, savaşlar ile politik iç karışıklar, katı göç ve sınır politikaları ve bunlara bağlı olarak gelişen düzensiz göç hareketleri gelmektedir. Çekici faktörler ise kişilerin içinde bulunduğu olumsuz durumu bertaraf edebileceği etkenlerin geneli olarak tanımlanabilir. Çekici faktörlerin başında ekonomik refah, geniş iş olanakları, eğitim ve sağlık imkânlarına hızlı erişim, sığınma hakkı elde etme imkânı gelmektedir.¹⁹

Özellikle kapitalizmin ve neo-liberal ekonomik düzenin yaygınlaşması göz önüne alındığında insan ticareti olgusunun özellikle 1990'lardan sonra daha görünür hale gelmiştir. Nitekim 1989 yılında Sovyetler Birliğinin dağılması ile uluslararası insan hareketliliği artmıştır.

18 G. Kurt Yücekul, (2011), **İnsan Ticareti Suçu**, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 57. (Basılmamış doktora tezi)

19 B. Yalınso, (2019), s. 51

Gelişmiş ülkelerdeki iş olanaklarının genişliği ve ucuz işgücüne olan talebi yeni bir istismar endüstrisinin oluşumunun da kapılarını aralamıştır.²⁰

Günümüzde insan ticaretinin en yaygın görülme nedenlerinin başında ise siyasi çatışmalar ve iç savaşın yarattığı koşullar gelmektedir. Özellikle bu koşullar toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile birleştiğinde kadınlar insan ticaretine karşı daha savunmasız bir konuma düşmektedir. Özellikle bu ortamda ailelerin dağılarak çocukların refakatsiz kalması çocuk istismarının en önemli nedenleri arasında gelmektedir.

Günümüzde internet, sosyal medya, televizyon, elektronik posta, cep telefonu gibi iletişim araçlarının yaygın kullanımı da insan ticaretini besleyen olgular arasında yer almaktadır. İnsanların iş bulma çabaları, eğitim imkânlarına erişme arzuları ve hatta seyahat etme arzuları bu mecraların kötü niyetli insanlarca kullanılması dolayısı ile oldukça olumsuz bir şekilde sonuçlanabilmektedir. Günümüzde paravan iş bulma şirketlerinin ve evlilik sitelerinin gelişen iletişim araçlarını kullanarak pek çok kişiyi mağdur ettiği bilinmektedir.

20 T. Coonan ve R. Thompson, (2005), Ancient Evil, Modern Face – The Fight Against Human Trafficking, *Georgetown Journal of International Affairs*, C 6, s.44.

1.3. DÜNYADA İNSAN TİCARETİNİN EN YAYGIN GÖRÜNTÜLERİ VE SAYISAL VERİLER

1.3.1. CİNSEL SÖMÜRÜ

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen 19 Mayıs 2000 tarih ve R (2000) 11 sayılı Karar ve İzahat Belgesi'nde cinsel sömürü amacıyla insan ticareti şöyle tanımlanmıştır: *“bir veya daha fazla sayıda birey ya da tüzel kişi tarafından, yasal ya da yasa dışı yollardan, kendi rızalarıyla bile olsa, zor kullanarak, özellikle şiddet, tehdit ve yetkinin ya da hassas bir konumun kötüye kullanımı gibi yollara başvurarak cinsel sömürü amacıyla insan tedariki ve/veya insan sömürüsünün ve/veya ulaşımının veya göçünün organizasyonu.”*²¹ Bu tanım, Palermo Protokolü ile gelen insan ticareti tanımına da uygundur.

ILO'nun 2017 Modern Köleliğin Küresel Değerlendirmesi Raporu'na göre 3,8 milyon yetişkin ve 1 milyon çocuk cinsel sömürü maksatlı insan ticaretine konu olmuştur. Mağdurların % 99'unu ise kadın ve kız çocukları oluşturmaktadır. Her on mağdurdan yedisi Asya-Pasifik bölgesindedir. Bunu sırasıyla % 14 ile Avrupa ve Merkez Asya, % 8 ile Afrika ve % 4 ile Amerika kıtası izlemektedir.²²

1.3.2. İŞGÜCÜ SÖMÜRÜSÜ

29 Haziran 1930 tarih ve 29 sayılı Zorla Çalıştırma Sözleşmesi, zorla çalıştırmayı *“herhangi bir ceza tehdidi ile herhangi bir kişiden alınan ve söz konusu kişinin gönüllü olarak sunmadığı her türlü iş ve hizmet”* olarak tanımlamıştır. İşgücü istismarı karşı-

21 Avrupa Konseyi, **Cinsel Sömürü Amacıyla İnsan Ticareti Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 19 Mayıs 2000 tarihinde kabul ettiği R (2000) 11 sayılı Karar ve İzahat Belgesi, Temel İlke ve Kavramlar**, s. 2.

22 ILO, (2017), **Modern Köleliğin Küresel Değerlendirmesi**, s. 11.

mıza farklı biçimlerde çıkabilmektedir. Bunların başında ev içi hizmetlerinde çalıştırma, zorla çalıştırma, hizmet ettirme, kölelik, borç köleliği gelmektedir. ILO'nun 2017 Modern Köleliğin Küresel Değerlendirmesi Raporu'na göre cinsel sömürü kapsam dışında bırakıldığında toplam 20,8 milyon kişi işgücü sömürüsüne maruz kalmıştır. Bunların 16 milyonu özel sektör aracılığı ile olurken 4,1 milyonu ise devlet aracılığı ile olmaktadır. Özel sektörde yaşanan işgücü sömürüsünün yarısından fazlasını borç köleliği oluşturmakta olup bunların 9,2 milyonu başka bir ifade ile % 57,6'sı kadınlardan oluşturmaktadır. Özel sektör aracılığı ile gerçekleşen işgücü sömürüsünün sektörel dağılımı ise; % 24 ev içi hizmetler, % 18 inşaat sektörü, % 15 imalat sanayi, % 11 tarım ve balıkçılıktan oluşmaktadır.

1.3.2.1. Çocuk İşçiliği

Çocuğun zihinsel, bedensel, ruhsal ve genel olarak sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen çocuk işçiliği, küresel ve ulusal ölçekte hala en önemli sorunların başında gelmektedir. Çocuklar çoğu zaman okula devam edememekte ve zorunlu eğitimlerini yarıda bırakmak zorunda kalmakta dolayısıyla ileriki çalışma yaşamlarında ihtiyaç duyacakları donanımdan yoksun kalmaktadır. Bu durum çocuğun yetişkinlik dönemini etkilemekle birlikte ülkenin üretim düzeyini de düşürmektedir. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşanan ekonomik sıkıntılar, politik istikrarsızlıklar ve iç çatışmalar kitlesel boyutta nüfus hareketlerine sebep olmakta ve birçok çocuğun ebeveyninden ayrı düşerek refakatsiz hale gelmesine ve başta dilendiricilik, ticari seks endüstrisinde zorla çalıştırılmak üzere çeşitli biçimlerde sömürülmeleri yönünde açık hedef haline gelmesine sebep olmaktadır.

Dünyada 64 milyonu kız ve 88 milyonu erkek olmak üzere 152 milyon çocuk çalışma yaşamındadır ve bu da her on çocuktan hemen hemen biri anlamına gelmektedir. 5-17 yaş grubundan çalışan çocuk sayısının en yüksek olduğu bölge Afrika'dır (72,1 milyon). Afrika'yı sırasıyla Asya ve Pasifik (62 milyon), Amerika

kıtası (10,7 milyon), Avrupa ve Orta Asya (5,5 milyon) ve Arap Devletleri (1,2 milyon) izlemektedir. 5-14 yaş arası olup çalışan çocukların yaklaşık üçte biri eğitim sisteminin dışındadır ve yaklaşık % 38'i tehlikeli işlerde çalışmaktadır. 15-17 yaşlarında olanların neredeyse üçte ikisi haftada 43 saatten fazla çalışmaktadır.

Ayrıca çocuk işçiler ağırlıklı olarak tarım sektöründe toplanmıştır (% 70,9). Çalışan her beş çocuktan hemen hemen biri hizmet sektöründeyken (% 17,1), % 11,9'u da sanayi sektöründe çalışmaktadır.

Çocuk işçiliği, küresel ölçekte oldukça yaygın bir kavramdır. Fakat her ülkenin tarihi ve sosyal yapısının farklı olması, çocuk işçiliği olgusuna ortak bir tanımlama yapılmasını güçleştirmektedir. Bu sebeple, uluslararası düzeyde kabul görmüş belgelerde yer alan tanımlar yol gösterici olmakta ve kabul görmektedir.

Türkiye'nin de onayladığı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 1 inci maddesi, Onsekiz yaşından küçük herkesi "çocuk" olarak tanımlamaktadır.

ILO'ya göre ise çocuk işçiliği, çocukların çocukluklarını yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerini ve saygınlıklarını eksiltten, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine zarar verici işlerde istihdam edilmelelidir. Bununla birlikte Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) çocuk işçiliğini, çocuğun yaşına ve işin türüne bağlı olarak, minimum çalışma saatini aşan ve çocuğa zararlı olan iş olarak tanımlamıştır.

Ulusal mevzuatta ise çocuk işçiliğinin tanımı, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 71 inci maddesine dayanılarak çıkarılan Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 4 üncü maddesinde yapılmıştır. Bu maddeye göre; çocuk işçi, On dört yaşını bitirmiş, On beş yaşını doldurmamış ve ilköğretimini tamamlamış kişi, genç işçi de Onbeş yaşını tamamlamış ancak Onsekiz yaşını tamamlamamış kişi olarak tanımlanmaktadır. Buna ek olarak aynı maddede hafif işin tanımı yapılmış olup çocuk ve genç işçilerin, okula devam edenlerin okula devamları ile okuldaki başarılarına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabileceği hükme bağlanmıştır.

Çocuk İşçiliğinin Temel Nedenleri

Sosyal ve ekonomik durum analizleri, çocuk işgücü araştırmaları, Türkiye’de çocuk işçiliğini önlemeye yönelik yürütülen projelerden elde edilen veriler ve iş müfettişlerinin saha araştırmalarının sonuçları değerlendirildiğinde çocuk işçiliğinin temel nedenleri konusunda genel bir uzlaşa olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlar, çocuk işçiliğinin nedenlerine ilişkin uluslararası alanda yapılan çalışmaların bulguları ile büyük oranda örtüşmektedir.

Çocuk işçiliği, çok nedenli ve çok boyutlu bir yapıya sahiptir ve çocuk işçiliğine sebep olan faktörlerin hepsi birbiri ile yakından ilişkilidir. Bu faktörlerin başında yoksulluk ve işsizlik gelmektedir. Ebeveynlerin işsizliği ve düşük hanehalkı geliri, çocukların çalışmasını tetikleyen önemli bir etkidir. Bunun yanı sıra gelir kaynağı kıt olan ailelerin çocuklarını okula göndermekten kaçınması ve eğitimsizliği çocuk işçiliği sonucunu doğurmaktadır.

Yoksulluk

Yapılan bütün araştırmalar ve yürütülen çalışmalar çocuk işçiliğinin temel nedenini yoksulluk olarak göstermektedir. Ailelerin yeterli ekonomik gelire sahip olmaması ve devamında yaşanan ekonomik güçlükler, çocukları okula göndermekten ziyade küçük yaşta iş hayatına itilmelerine neden olmaktadır.

Eğitim Hizmetlerine Erişememe

Eğitim olanaklarına erişimde yaşanan zorluklar, eğitim kurumlarında fiziki koşulların yetersizliği, ailelerin eğitim konusundaki bilinçsizliği gibi unsurlar eğitime devamı azaltan ve çocuk yaşta çalışma hayatına atılmayı tetikleyen diğer etkenlerdir. Bu durum ucuz işgücü ihtiyacı olan sektörlerdeki işgücü talebini karşılamakla birlikte çocukları sömürüye açık duruma getirmektedir.

1.3.3. ZORLA DİLENDİRME

Zorla dilendirme genellikle çocukların maruz kaldığı bir sömürü türüdür. Ancak yetişkinler de bu sömürünün mağduru olabilmektedir. Zorla dilendirme genellikle kişilerin üçüncü kişiler aracılığı ile baskı, cebir, şiddet, korkutma, kişinin çaresizliğinden yararlanma vb. yöntemler ile kişilerin ruh ve beden bakımından kendini idare edemeyecek durumda gösterilerek kişilerin iyi niyetlerinin de istismar edilmesi ile gelir elde edilmesi olarak tanımlanabilir.²³ ILO'nun 2017 Modern Köleliğin Küresel Değerlendirmesi Raporu'na göre dünya genelinde 400 bin kişi zorla dilendirme mağduru olup bunların % 90'ını erkekler oluşturmaktadır.²⁴

1.3.4. ÇOCUK ASKERLİK

Çocuk askerlik; Onsekiz yaşından küçüklerin devlet dışı aktörler tarafından kandırılarak, kaçırılarak, tehdit ile ailelerinden kopararak veya refakatsiz çocukların toplanarak örgüt içinde savaşçı, intihar bombacısı, casus, canlı kalkan, aşçı veya kız çocukların cinsel sömürü amaçlı olarak kullanılması olarak tanımlanabilir.²⁵ Çocuk askerlik vakalarının neredeyse tamamı iç karışıklıkların egemen olduğu ve devlet otoritesinin bölgesel olarak zafiyete uğradığı ve bu zaafiyetin devlet dışı aktörler tarafından doldurulduğu ülkelerde görülür. Bununla birlikte çocuk askerlik vakalarının yoksulluk nedeni ile ailelerin çocuklarını bu örgütlere satması ile ortaya çıkabileceği gibi çocuk nüfusun fazla olduğu ülkelerde ve salgın hastalık ya da iç savaşlar nedeni ile refakatsiz kalmış çocuk nüfusunun yoğun olduğu yerlerde de karşımıza çıkmaktadır. Bunların başında Afrika ve Ortadoğu ülkeleri gel-

23 B. Yalınso, (2019), s.58.

24 ILO, (2017), s.11.

25 B. Yalınso, (2019), s.58-59.

mektedir. Örneğin Nijerya'da çocuklar nüfusun % 50'sinden fazlasını oluşturmakta olup bu durum ülkedeki Boko Haram terör örgütü tarafından-insan kaynağı olarak kullanılmaktadır.

İnsan ticaretinin doğası gereği çocuk askerliğinin de sınıraşan bir niteliği vardır. Özellikle internet, terörist gruplarca çocukları örgüt saflarına katmak için kullanılmaktadır. Pek çok çocuk terör örgütleri tarafından savaşı, intihar bombacısı, casus, canlı kalkan yapılmak için çeşitli yollarla kandırılmaktadır.

1.3.5. ORGAN TİCARETİ

Organ ticareti bilimsel ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak insan ticaretinin görülme biçimleri arasına girmiştir. Organ nakli 20. yüzyılın en dikkat çekici tıbbi icatlarından biridir. 1950'lerde yapılan ilk başarılı nakilden beri, organ nakli ile binlerce insanın hayatı kurtulmuştur. Ancak organ naklinde gelişen tıbbî ilerleme ile 21. yüzyılın başından itibaren, kişilerin çaresizliğinden faydalanarak bazen "rıza" ile bazen de özellikle refakatsiz çocukların kaçırılarak organ ticaretine konu oldukları bilinmektedir. Bu konuda yayımlanan bilimsel araştırmalar gittikçe daha fazla sayıda kişinin gelir elde etmek için "nakil turizmi" ile böbreklerini sattıklarını ortaya koymuştur. Organ ticaretinin arz boyutunu özellikle Asya ve Afrika ülkeleri oluştururken talep boyutunu ise Kuzey Amerika, Avrupa ve Yakın Doğu ülkeleri oluşturmaktadır.²⁶

1.3.6. ZORLA EVLENDİRME

1956 tarihli Kölelik, Köle Ticareti ve Köleliğe Benzer Kurum ve Uygulamaların Lağvına Dair Ek Sözleşme köleliğin kapsamını genişleterek zorla evlendirmeyi de kölelik benzeri uygulamalardan biri olarak kabul etmiştir. Sözleşme'nin ilgili maddesi

26 UNOCD, (2015), **Trafficking in Person for the Purpose of Organ Removal**, s. 11.

şöyledir: “Bir kadının geri çevirme hakkı tanınmadan ana babası, vasisi, ailesi ya da başka bir kişi ya da gruba para ya da mal olarak bir ödeme karşılığında evlendirilme sözü verilmesi ya da evlendirilmesi ya da kocası, ailesi ya da topluluğu tarafından bir kadının bedel karşılığında ya da başka yoldan bir başkasına aktarılmak hakkı, ya da kocasının ölümünde bir kadının miras yoluyla bir başkasına aktarılmak zorunda bırakılması”.

ILO'nun 2017 Modern Köleliğin Küresel Değerlendirmesi Raporu'na göre 2016 yılında yaklaşık 15,4 milyon kişinin zorla evlendirildiği tespit edilmiştir. Ancak bunların 6,5 milyonu 2012-2016 yılları arasında gerçekleşmiş evliliklerdir. Zorla evlendirme mağdurlarının % 88'i kadınlardan oluşmaktadır. Kadın mağdurların üçte birinden fazlası kız çocuklarından oluşmaktadır. Mağdurların bölgesel dağılımına bakıldığında ise ilk üç bölge sırasıyla Arap ülkeleri, Afrika ve Asya Pasifik'tir.

1.3.6.1. Erken Yaşta Evlilik

Az gelişmiş toplumlarda çocuklar genellikle erken yaşta evlendirilmektedirler. Erken yaşta evliliği etkileyen unsurların başında yoksulluk ve okumuşluk oranının azlığı dikkat çekerken bunları savaşlar, örf ve adetler takip eder. Ayrıca bu nedenlere çok fazla sayıda çocuk sahibi olmak da eklenebilir.

Kız çocuklarının ilk ve ortaöğrenim safhalarında buluğ çağına girmesi az gelişmiş toplumlarda evlenme ehliyetine erişmiş gibi düşünülmektedir. Fakat bir çocuğun buluğ çağına girmesi onun evliliğin sorumluluklarını ve cinsellikle ilgili sonuçlarını kaldırabileceği anlamına gelmez. Erken yaşta evlilikler çocuğu hem fizyolojik hem de psikolojik açıdan olumsuz etkilemektedir.

Ayrıca belirtmek gerekirse erken yaşta evliliklerden söz ederken aslında ortada resmi bir evlilik birliği bulunmamakta sadece adı evlilik konulmuş bir birliktelikten söz edilebilmektedir. Çünkü yasarlar evlenme yaşını on sekiz olarak belirlemiş olmakla birlikte bazı özel durumlarda on altı yaşına çekmiştir ki bu da mahkeme

kararı ile olabilecek bir durumdur. Yani erken yaşta evliliklerin büyük bir çoğunluğu dini nikâh adı altında yapılmaktadır.

Save the Children isimli İngiltere merkezli bir sivil toplum kuruluşunun 2018 yılı “1 Haziran Dünya Çocuk Günü” için hazırladığı erken yaşta evliliğe ilişkin küresel raporda; eğer şartlar iyileştirilmezse 2030 itibariyle 150 milyon kız çocuğunun ‘on sekizinci yaşını kutlamadan’ zorla evlendirileceğinin ve 8,8 milyon çocuğun gebelik sorunu ile karşılaşacağı tahmin edildiği belirtilmiştir. Kız çocuklarına karşı ayrımcılığın daha yüksek olduğu ifade edilerek 2016 verilerine göre 6-17 yaş arasındaki 263 milyon kız çocuğunun okula gidemediği, her yıl on sekiz yaş altındaki 12 milyon kız çocuğunun zorla evlendirildiği ve on sekiz yaş altında evlendirilen çocukların % 80’inin de kız çocukları olduğu ifade edilmiştir.

Hukuki Çerçeve

Türk Medeni Kanunu’nun 124 üncü maddesine göre erkek veya kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verilebilir.

Türk Ceza Kanunu’nun 104 üncü maddesine göre çocuğa karşı işlenen cinsel sömürü suçlarında on beş yaş temel alınarak on beş yaşın altındaki çocuklar için re’sen soruşturma yapılmakta olup on beş yaşını doldurmuş çocuklar için şikâyete bağlıdır.

Türk Ceza Kanununun 103 üncü maddesinde çocuğun cinsel istismarı başlığı düzenlenmiştir. Söz konusu maddede çocuğu cinsel yönden istismar eden kişinin 8 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir.

İnsan Ticareti Açısından

TCK’nın 80 inci maddesinde insan ticareti suçunun tanımı yapılmış olmakla birlikte erken yaşta evlilikler ayrıca değerlendirilmemiştir.

İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkındaki Yönetmelik'in 17 inci maddesinde insan ticaretinin görülme biçimlerinden birinin *zorla evlendirme* olduğuna yer verilmiştir. Erken yaşta evlilikler de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Erken yaşta evlilikler vaka olarak değerlendirildiğinde Türk Ceza Kanunu'nda yer alan amaç fillerden özellikle "*hizmet ettirmek*" ve "*esarete tabi kılmak*" üzerinden de ayrıca değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Ayrıca insan ticareti suçunun çocuklara karşı işlenmesinde araç filler (tehdit, baskı, cebir, şiddet, nüfuzu kötüye kullanmak, kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliğinden yararlanmak ve kandırmak) aranmamaktadır.

Çocuk yaşta evlenen tüm çocukları insan ticareti mağduru olarak değerlendirmek mümkün değildir, vaka bazında inceleme yapılmalıdır.

Uluslararası Çerçeve

ILO insan ticareti görülme biçimlerini iki şekilde incelemektedir. Bunlar, zorla çalıştırma ve zorla evliliklerdir. Erken yaşta evlilikleri de zorla evlilikler içinde değerlendirmektedir. Ayrıca ILO'nun 2017 yılında yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre dünyada 15 milyon zorla evlenme mağduru var iken bunların % 37'sini çocuk yaşta evlenmeler oluşturmaktadır.

UNODC insan ticareti suçunu 7 şekilde inceler ve erken yaşta evliliklere zorla evlendirmenin altında yer verir. UNODC'nin 2018 Küresel İnsan Ticareti Raporuna göre ise özellikle silahlı çatışmaların yaşandığı bölgelerde zorla evlendirme yoluyla insan ticaretinin yapıldığına vurgu yapılmıştır.

UNICEF tarafından, çocuk evliliklerinin bir kız çocuğunun yaşamının tüm yönlerini etkileyen temel bir insan hakları ihlali olduğuna vurgu yapılarak 11 Ekim 2012'de ilk kez "Dünya Kız Çocukları Günü" kutlanmıştır. UNICEF'in 2018 yılına ait araştırmalarında erken yaşta evlendirilen çocukların sayısının yılda tahminen 12 milyon civarında olduğu belirtilmiştir. Ayrıca tüm dünyada, bugün hayatta olan tahminen 650 milyon kadının ev-

liliğini çocukken yaptığına değinilmiştir. UNICEF, çocuk evliliğini ekonomilere zarar veren, kuşaktan kuşağa aktarılan, yoksulluk döngülerine yol açmakta olan bir olgu olarak değerlendirmiştir.

Değerlendirme

Çocukların, erken yaşta evlendirilmesi onların eğitim hayatlarının yarım kalmasına neden olurken ayrıca ciddi sağlık problemleri ile karşı karşıya kalmalarına ve bu çocukların şiddet ve yoksulluğa mahkûm edilmelerine yol açmaktadır. Ayrıca bu çocuklar, evlilik birliği olarak anılan birliktelikte sindirilerek toplumda özgüvensiz bireyler olarak hayatlarına devam etmektedirler.

Erken yaşta evliliklerin azaltılması için bu konuda toplumsal bilincin arttırılmasına çok büyük bir ihtiyaç vardır. Ayrıca devletlerin çocukların okul hayatlarının devam etmesi konusunda destek sağlaması, gerekirse yasal düzenlemeler yapılması ve yaptırımlar getirilmesi gerekmektedir. Örf ve adetler ile gelen bu geleneğin taraflar açısından sorgulanması ve körü körüne inanışlar çerçevesinde hareket etmenin nelere yol açacağı konusunda bilinçlendirme faaliyetleri yapılması gerekmektedir. Çok çocuk sahibi olan kalabalık ailelerde bir boğaz azalsın diye erken yaşta evlendirilen kız çocukları düşünülürse aile planlamasının da gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Ayrıca topluma kadın-erkek eşitliğinin aşılması, toplumun her kesiminin bu konuda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Kadın-erkek eşitliği konusundaki farkındalık faaliyetleri ile sadece erken yaşta evliliklerin önüne değil toplumda yaşanan birçok sorunun da önüne geçilebilecektir.

1.3.7. ÇOCUK SATIŞI

Çocuk satışı çocuğun genellikle ebeveynleri ya da yasal temsilcileri tarafından üçüncü kişilere devridir. 1956 tarihli Kölelik, Köle Ticareti ve Köleliğe Benzer Kurum ve Uygulamaların Lağvına Dair Ek Sözleşme ile köleliğin kapsamı genişletilerek çocukların çeşitli nedenlerle üçüncü kişilere devrinin de kölelik uygulamalarından biri olacağı değerlendirilmiştir. Sözleşme'nin ilgili maddesi: *"Kültürel adetler veya uygulamalar sonucu çocuğun ana babası ya da bunlardan biri ya da vasisi tarafından, kendisinin ya da emeğinin sömürülmesi amacıyla ücretli ya da ücretsiz olarak başka bir kimseye verilmesi"* dir.

Palermo Protokolü'ndeki tanım göz önüne alındığında çocukların kendisinin veya emeğinin sömürülmesi amacı ile barındırılması, teslim alınması/edilmesi veya üçüncü kişilere devredilmesi insan ticareti suçunu oluşturmaktadır.

Avrupa yollarındaki mülteci çocuklar hedefinde

Savaş nedeniyle yaşadığı ülkeyi terk etmek zorunda kalan çocuk terör örgütünün mensubu olarak karşımıza çıkabileceği belirtildi.

Gülsüm İncekaya | 21.11.2019

İstanbul

20 Kasım 1989'da kabul edilen Birleşmiş Milletler'in (BM) Çocuk Haklarına Dair **TÜİK ve Uluslararası Mülteci Hakları Derneği**nin verilerine göre 28 milyon çocuk ülkeyi terk etmek zorunda kaldı. Bu çocukların yaklaşık 2 milyonu Türkiye'de yolları üzerinde kaybolduğu tespit edildi.

Dünyada halihazırda devam eden işgal, kıtlık ve savaş nedeniyle milyonlarca insan terk etmek zorunda kalıyor. Şüphesiz bu durumdan en çok yara alanlar ise çocuklar.

BM'nin 2018 verilerine göre dünya genelinde 70,8 milyon kişi zorla yerinden tahli edilmiş ve kişi mülteci olarak başka ülkelere gitti. Bu rakamın yaklaşık yüzde 45'ini çocuklar oluşturuyor. Suriyeli çocuk da yetim kaldı. Yine UNICEF'in 2015 yılı verilerine göre, dünyada Brezilya, Rusya ve bazı Afrika ülkeleri dahil edildiğinde bu sayının 400 milyon olduğunu tahmin ediyor.

terör örgütlerinin

ların, önümüzdeki dönemde bir

Sözleşmesine rağmen, UNICEF
çocuk, savaş nedeniyle yaşar
aşarken 7 milyon çocuğun

nsan evlerini yaşadıkları t
çuklar.

edildi. Sadece Suriye'de
klar oluştururken 500 bi
la 140 milyon yetim bu
civarında seyrettiği ta

2. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE İNSAN TİCARETİNE GENEL BİR BAKIŞ

02 TÜRKİYE'DE İNSAN TİCARETİNE GENEL BİR BAKIŞ

İnsanın ticari bir meta haline getirildiği, en ağır insan hakları ihlallerinden birini teşkil eden insan ticareti suçu; bireylerin özgürlüklerine, kamu düzenine, kamu güvenliğine ve kamu sağlığına karşı ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Her yıl binlerce erkek, kadın ve çocuk, kendi ülkelerinde veya yurt dışında insan tacirleri tarafından mağdur edilmektedir. Bu kapsamda insan ticareti suçu ile mücadele ve mağdurların korunması çalışmaları ülkelerin gündeminde önemli bir yere sahiptir.

Türkiye'nin özellikle son yıllarda elde ettiği kazanımlar neticesinde sağlanan siyasi ve ekonomik istikrar, bu süreçte çevre ülkelerde meydana gelen güvenlik sorunları, ekonomik ve siyasi problemler; bulunulan coğrafyanın Avrupa'ya açılması vb. faktörler Türkiye'yi insan ticareti mağdurları açısından transit ülke ve varış ülkesi konumuna getirmiştir.

İnsan ticareti suçuyla mücadele, bu suça maruz kalmış kişilerin koruma altına alınması ve insan ticareti mağdurlarına destek sunulması gibi süreçlerin birden fazla kurum ve kuruluşun görev alanına girmesi nedeniyle, bu alanda çalışan ilgili tüm kurum ve kuruluşlar arasında ortak bir platform oluşturulması düşüncesini elzem kılmıştır. 2002 yılında Dışişleri Bakanlığı'nın koordinesinde ilgili tüm Bakanlıklar ve diğer kurum ve kuruluşların yer aldığı "İnsan Ticareti ile Mücadele Görev Gücü" oluşturulmuştur. İnsan ticaretiyle mücadelede görev alan kamu kurum ve kuruluşlarının, uluslararası kuruluşların ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla 2012 yılına kadar 19 ulusal görev gücü toplantısı gerçekleştirilmiştir. 2005 ve 2006 yıllarında insan ticareti suçuyla mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin hususlarda Türkiye için kaynak ülke konumundaki ülkelerle (Azer-

baycan, Belarus, Gürcistan, Kırgızistan, Ukrayna ve Moldova) işbirliği protokolleri imzalanmıştır.

Türkiye’de 2003 ve 2009 yıllarında insan ticaretiyle mücadele ulusal eylem planları kabul edilmiş ve uygulanmıştır. Bu eylem planları; öngörülen tedbirleri, insan ticaretine ilişkin mevzuatı geliştirmeyi, insan ticaretini önlemek için bir acil yardım hattı kurmayı, insan ticareti mağdurları için sığınmaevi kurmayı, mağdurların güvenli ve gönüllü geri dönüşlerini sağlamayı, farkındalık oluşturmayı ve gerçekleştirilecek eğitimleri içermektedir.

Bu alanda 2013 yılında 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile birlikte insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanındaki çalışmalar yeni bir boyut kazanmıştır. Bu Kanun ile birlikte İçişleri Bakanlığı’na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuş ve Genel Müdürlük bünyesinde insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanında iş ve işlemleri yürütmek üzere münhasıran bir Daire Başkanlığı oluşturulmuştur. Bu kapsamda, 22 Aralık 2014 tarihinde 20 nci ve son ulusal görev gücü toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Ulusal görev gücünün etkinliğinin artırılması ve daha kapsamlı bir katılımın sağlanması amacıyla 17 Mart 2016 tarih ve 29656 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik ile bu yapı İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonu’na dönüştürülmüştür. Yönetmelik’in 5 inci maddesinde öngörülen Komisyonun, İçişleri Bakanlığı Müsteşarı veya görevlendireceği Müsteşar Yardımcısı başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşların üst düzey temsilcilerinin katılımıyla her yıl toplanacağı hükme bağlanmıştır. İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonu her yıl olağan olarak toplanmaktadır.

2016 yılında hem Emniyet Genel Müdürlüğü hem de Jandarma Genel Komutanlığı’nda Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticaretiyle Mücadele Daire Başkanlıkları kurulmuştur. Bahse konu daire başkanlıklarının kurulması, özellikle insan ticareti suçu ile mücadelede özveriyle çalışan kolluk personelinin uzmanlaşmasına olanak sağlamıştır.

Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER 157):

ALO 157, 23 Mayıs 2005 tarihinde Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ile işbirliği halinde yürütülen “Türkiye’deki İnsan Ticareti Mağdurlarına Yardım” başlıklı proje kapsamında “İnsan Ticareti Mağdurları Acil Yardım ve İhbar Hattı” olarak kullanıma açılmıştır. Kolluk kuvvetleriyle sürekli bilgi alışverişi ve koordinasyon sağlayan ve ilgili dönemde ulusal sahipliği Dışişleri Bakanlığı’nda olan yardım hattı, 2007 yılının Nisan ayından itibaren uluslararası erişime (+90 312 157 11 22) açılmıştır ve insan ticareti suçunu kaynak ülkeden başlayarak önlemeye çalışması nedeniyle proaktif özellik göstermektedir. Bu hat Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı koordinesindeki 155 Polis İmdat ve 156 Jandarma İmdat hatlarıyla direkt bağlantılı ve koordineli biçimde çalışmaktadır. İnsan ticareti mağdurlarına yönelik olarak 24 saat esasına göre Türkçe, İngilizce, Romence ve Rusça dillerinde hizmet sunan ve ücretsiz olarak aranabilen bu hat; sorumluluğu Dışişleri Bakanlığı uhdesindeyken Aralık 2014’te Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne devredilmiştir.

Alo 157, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne devredildikten sonra 20 Ağustos 2015 tarihi itibarıyla Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER 157) adını almıştır. YİMER 157, insan ticareti mağdurlarına yönelik ihbar ve yardım hattı işlevinin yanı sıra Türkiye’deki yabancıların vize, ikamet, uluslararası koruma ve geçici koruma gibi sorularına ilişkin hususlarda da “6 farklı dilde (Türkçe, Almanca, Arapça, Farsça, İngilizce ve Rusça) ücretsiz olarak 7/24 hizmet vermektedir.” Ayrıca, 2017 yılında Avrupa İletişim Merkezleri ve Müşteri Hizmetleri Ödülleri Yarışması’nda “Jüri Özel Ödülü” ile “En Çok Beğenilen Çok Dilli İletişim Merkezi Ödülü” ne layık görülmüştür.

2.1. İNSAN TİCARETİNİ KOLAYLAŞTIRICI FAKTÖRLER

İnsan ticaretinin sebepleri genellikle itici ve çekici faktörler başlıkları altında ele alınmaktadır. İtici faktörler mağdurların yaşadıkları veya kaynak ülkede içinde buldukları ve tacirlerin istifade ettiği olumsuz koşullara işaret eder. Çekici faktörler ise mağdurların umut ettikleri yaşam koşullarını elde edebilmelerine yönelik tacirler tarafından verilen vaatleri ortaya koymaktadır. İnsan tacirlerinin işini kolaylaştıran bu suçun oluşmasına zemin hazırlayan en önemli etken temelde insanların çaresizliğidir. Özellikle bir bölgede siyasi ya da ekonomik sorunların veya doğal felaketlerin yaşanması insan tacirlerinin işini kolaylaştırmaktadır.

Kaynak ülkelerdeki iç karışıklıklar, savaşlar, yoksulluk, işsizlik vb. durumlar insan ticareti suçunun ortaya çıkmasına ortam hazırlayan itici faktörlerdendir. Türkiye'nin coğrafi konumu, özellikle Ortadoğu'ya komşu olması ve bölgede bulunan bazı ülkelerin içinde bulunduğu iç karışıklıklar insan ticareti suçunu kolaylaştıran faktörlerdendir. Türkiye'nin bahse konu komşu ülkelerle kıyaslandığında çok daha iyi yaşam olanaklarına sahip olmasının yanı sıra Avrupa'da gelecek hayali kuran insanlar için geçiş güzergâhı konumunda olması bu suçun görülme olasılığını artırmaktadır.

İnsan ticareti mağdurları yaşamın her alanında karşımıza çıkabilmektedir. Bu konuda farkındalığın olması bir mağdurun tespitine ve tacirinden kurtarılabilmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Farkındalık çalışmaları kapsamında GİGM tarafından ilgili kamu kurumlarının tespitine yönelik eğitimler verilmektedir. Ancak bahse konu eğitimler sonrasında bu kurumlarda gerçekleştirilen rotasyonlar, insan ticareti konusunda bilgi sahibi personelin bir kısmının yer değiştirmesi ile sonuçlanmaktadır. Bu durum mağdurların tespiti noktasında gerçekleştirilen çalışmaları olumsuz etkilemektedir.

Mağdurun kurtarılması sonrasında kendisine sunulacak mağdur destek hizmetleri sürecine ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütlerinin dahil edilmesi, bahse konu mağdurlara özel-

likle psiko-sosyal yardım sağlamaya yönelik çalışmalara katılım sağlamaları beklenmektedir. Türkiye’de GİGM’in, mağdur destek hizmetleri konusunda Türk Kızılay’ı, yabancı mağdurların ülkelere veya üçüncü bir ülkeye güvenli ve gönüllü geri dönüşlerinin sağlanması konularında IOM ile işbirliği mevcuttur. Ancak diğer STK’ların bu sürece dâhil olmamaları mağdurlara sunulacak destek hizmetlerinin çeşitlendirilmesi noktasında eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

2.2. GÖRÜLME BİÇİMLERİ VE SAYISAL BOYUTLARI

GİGM’in 2014 yılında operasyonel hale gelmesi sonrasında artırılarak devam eden farkındalık faaliyetleri ve eğitimler ile birlikte yıllar itibarıyla tanımlanan mağdur sayısında istikrarlı bir artış yaşanmıştır.

İnsan ticareti suçu görülme biçimlerine göre; zorla fuhuş yaptırma (cinsel sömürü), işgücü sömürsü (zorla çalıştırma), zorla evlendirme (çocuk evlilikler), çocuk satışı, zorla dilendirme, organ ve doku ticareti olarak sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmaya göre son 5 yılda cinsel sömürü ve işgücü sömürsü ilk sıralarda yer almaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. İnsan ticareti mağdurlarının sömürü şekilleri (2014-2018)

Yıl / Toplam	Cinsel Sömürü	İşgücü Sömürsü	Zorla Dilendirme	Toplam
	555	147	74	776
2014	43	7	-	50
2015	88	19	1	108
2016	143	30	8	181
2017	186	52	65	303
2018	95	39	-	134

Tanımlanan insan ticareti mağdurlarının yaş aralığına bakıldığında, 2014-2018 yıllarında tanımlanan insan ticareti mağdurlarının % 22'sinin çocuk olduğu, % 71'nin ise 18-35 yaş aralığında olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. İnsan ticareti mağdurlarının yaş dağılımı (2014-2018)

Yaş / Toplam	2014	2015	2016	2017	2018	Toplam
(-) 18	2	26	29	98	15	170
18-25 Yaş	27	35	63	124	63	312
26-35 Yaş	17	40	76	61	42	236
36 (+)	4	7	13	20	14	58

2014-2018 yılları arasında toplam 776 mağdurdan en fazla insan ticareti mağduru tanımlaması yapılan ilk beş uyruk sırasıyla Suriye, Kırgızistan, Özbekistan, Afganistan ve Fas olmuştur (Tablo 5). Türkiye'de tespit edilen mağdurların uyruklarına bakıldığında 2018 yılında tanımlanan Suriye uyruklu mağdurların sayısının önceki yıllara göre önemli bir oranda azaldığı görülmektedir.

Tablo 5. İnsan ticareti mağdurlarının uyrukları (2014-2018)

Uyruk / Toplam	2014	2015	2016	2017	2018	Toplam
	50	108	181	303	134	776
Suriye	4	9	36	86	15	150
Kırgızistan	17	17	33	31	14	112
Özbekistan	8	34	16	19	29	106
Afganistan	-	15	7	21	21	64
Fas	2	6	10	25	18	61
Gürcistan	4	-	23	11	1	39
Moldova	4	5	8	20	1	38
Ukrayna	4	4	7	16	3	34
Rusya	1	3	6	16	1	27
Azerbaycan	2	4	4	11	3	24
Kazakistan	2	2	4	9	7	24
Endonezya	-	-	14	3	6	23
Türkmenistan	-	3	3	11	3	20
Belarus	-	1	-	10	3	14
Türkiye	-	2	2	9	-	13
Diğer	2	3	8	5	9	27

Yine aynı dönemde mağdurların % 65,4'ünün (507 kişi) tespit edildiği ilk beş il İstanbul, Antalya, Ankara, İzmir ve Hatay olmuştur (Tablo 6). İnsan ticareti mağdurlarının tespit edildiği illere bakıldığında İstanbul ve Antalya gibi yabancı nüfusun ve eğlence sektörünün fazla olduğu illerin ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 6. İnsan ticareti mağdurlarının tespit edildikleri illere göre dağılımı (2014-2018)

İl / Toplam	2014	2015	2016	2017	2018	Toplam
İstanbul	12	49	21	48	42	172
Antalya	11	12	45	66	32	166
Ankara	1	7	21	28	8	65
İzmir	1	11	15	20	14	61
Hatay	3	1	8	24	7	43
Adana	-	4	16	8	14	42
Mersin	-	-	15	18	-	33
Şanlıurfa	1	-	10	22	-	33
Bursa	8	1	12	8	3	32
Muğla	5	5	4	15	-	29
Diğer	8	18	14	46	14	100

Türkiye'deki mağdurların çoğunluğu cinsel sömürü maksatlı insan ticaretine maruz kalan kadınlardan oluşmaktadır. Son 5 yılda tespit edilen mağdurların yaklaşık % 82'si kadındır. Ancak 2015 yılından itibaren zorla çalıştırma ve zorla dilendirme maksatlı insan ticaretinin artması nedeniyle tanımlanan erkek mağdur sayısında da artış yaşanmıştır (Tablo 7).

Tablo 7. İnsan ticareti mağdurlarının cinsiyet dağılımı (2014-2018)

Cinsiyet / Toplam	2014	2015	2016	2017	2018	Toplam
Erkek	-	15	18	91	23	147
Kadın	50	93	163	212	111	629

2.3. VAKA ÖRNEKLERİ

İnsan ticaretine maruz kalmış birçok kişi mağduriyetinin farkında değildir. Mağdurlarla hayatın her alanında karşılaşılması olasıdır. İnsan ticareti suçunun ne olduğu, kimlerin insan ticareti mağduru olabileceği konularında toplumun bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi çok önemlidir. Birinin insan ticareti mağduru olabileceğinden şüphelenilmesi durumunda ihbar mekanizması bu suçun ortaya çıkarılabilmesi ve mağdurun içinde bulunduğu durumdan kurtulabilmesi noktasında hayati öneme sahiptir.

Dünyada ve Türkiye’de gerçekleşen insan ticareti vakalarına ilişkin bazı örnek olaylar (mağdurların bilgileri değiştirilmiş/gizlenmiştir) bu suçun nasıl gerçekleştiğinin ve mağdurların içinde bulunduğu durumun daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla aşağıda sunulmuştur.

Fransa:

Mali’de büyükannem büyüttü beni. Henüz küçük bir çocukken, ailemin de tanıdığı bir kadın geldi ve büyükanneme çocuklarına bakmam için beni Paris’e götürüp götürmeyeceğimi sordu. Ona beni bir okula yerleştireceğini ve Fransızca öğreneceğimi söyledi. Ama Paris’e geldiğimde okula yollanmadım, aksine her gün çalışmak zorundaydım. Evdeki bütün işler bana bakıyordu; evi temizledim, yemek pişirdim, çocuklarla ilgilendim, çamaşırları yıkadım, bebeğe baktım. Her gün işe sabah 7’den önce başlayıp gece 11’e kadar aralıksız çalışıyordum ve hiç boş günüm yoktu. Hanımım hiçbir şeye el sürmezdi. Geç kalkar, sonra ya televizyon seyreder ya da dışarı çıkardı.

Bir gün bile okula gitmedim. Beni Fransa’ya okula gideyim diye değil, çocuklarına bakayım diye getirdiğini söyledi. Çok yorgun ve halsiz düştüm. Dışlerimde bir sorun vardı; bazen yanaklarım şişerdi, felaket bir ağrı olurdu. Bazen midem ağrırdı. Bazen çok ağlardım o zaman hanımım daha çok bağıırdı bana. Çocukların yatak odalarının birinde, yerde uyurdum; bütün yediğim onların

artıklarıydı. Buzdolabından yiyecek almam yasaktı yoksa döverdi beni.

1992'de bir kere çocukları okuldan almaya geç kalmışım; hanımla kocası beni öyle çok dövdüler ki sonra beni sokağa attılar. Gidecek hiçbir yerim yoktu. Hiçbir şeyi idrak edemeyecek haldeydim. Bir süre sonra kocası beni buldu ve eve götürdü. Evde çıırılıplak soydular beni, ikisi de aynı anda dövmeye başladı. Her yanım kanıyor çığlık çığlığa bağıryordum. Sonra hanımım yaralarımın acı biber sürdü ve o anda bilincimi kaybettim.

Bir süre sonra çocuklardan teki geldi ve ellerimi çözdü. Yerde öylece yığılı kaldım. Günlerce beni orada bıraktılar.

Seba, evden gelen şiddet seslerini duyan bir komşusunun durumu Fransız Polisi'ne bildirmesi ile kurtulabildi. Seba, bugün Fransa'da kendisiyle ilgilenen gönüllü bir ailenin yanında kalıyor. Seba, Fransa'da ev hizmetlerinde kullanılan binlerce modern köleden yalnızca biridir.

Hindistan:

Biz hep burada yaşadık. Dedemden önce neredeydiler bilmiyorum, ama onlar da köyden galiba, dedem öyle söylemişti. Önce dedem toprak sahibinin halvahasıydı (borç köleliği) sonra babam da halvaha oldu. Hepsi borç yüzünden köle olmuş, babam babasının borcu yüzünden, ama dedemin borcunu bilmiyorum. Normal bir şey yani bu. Bizim Kohl insanları her zaman Brahmanlar'a, onlar da toprak sahipleri oluyor, bağlıdır böyle. Buralarda hep böyle olmuş.

Şimdi ben ilk halvaha olduğumda, on beş yıl önce falan yani, borç ne kadardı tam hatırlamıyorum. Ama şimdi 900 rupi (25 dolar). Bir keresinde bir akrabanın düğününe gitmiştik hem yol masrafı, hem kıyafet için 500 rupi aldım; onu da birkaç yıl önce. Bir kere de çocuk hasta olunca para aldım. Ama borcum hiç bitmedi.

Baldev, Hindistan'ın Kohl kastına mensup bir halvaha. Dedesinin borcu babasına, babasının ki de kendisine kalmış. En az üç kuşak boyunca aynı kişiye neredeyse karın tokluğuna hizmet ediyorlar.

Hindistan'da yüzyıllar boyunca farklı esaret biçimleri yaşanmış, bir kısmı zaman içinde tasfiye edilmiş ancak borç köleliği Hindistan'ın bugün de en acı gerçeği olarak yaşanmaya devam ediyor. Belki de daha acı olanı Baldev'in, dünya genelinde tahmin edilen 20 milyon borç kölesinden yalnızca biri olması.

Tayland:

Siri, henüz on beş yaşında. Bir yıl önce ailesi tarafından satıldığı genelevden kaçma arzusu ve mücadelesi, yerini kabullenmeye ve kaderine boyun eğmeye bırakmış. Yaşadıklarından bir kesit: Siri ancak öğlene doğru uyanabiliyor. Kim olduğunu, nerede, ne halde olduğunu kavraması için özel olarak kafa yorması gerekmiyor. Gözlerini açtığı anda, anlattıklarına göre vücudunda hissettiği ağırlık bir gece önce yattığı on beş erkeği anında hatırlatıyormuş ona.

Siri Tayland'ın kuzeydoğusunda küçük bir kent olan Ubon Ratchitani'de, çalıştığı genelevde yaşıyor. Bu genelev Tayland'daki binlerce genelevden yalnızca biri. Gece olduğunda bütün kızlar "seçim" odası denilen bir tahtaya dizilip, parlak ışığın altında, karşılarındaki masalarda yiyip içmekte olan erkeklerden birisinin kendisini seçmesini bekliyor. Siri'de ailesi tarafından geneleve satılmış binlerce kız çocuğundan biri.

Moritanya:

Miny, sahibinden kaçmayı başarmış bir köle. Miny röportajında şunları dile getiriyor: "Kaçtım ama arkamda üç çocuğumu bırakarak... Yeni öğrendim ki bir tanesi ölmüş. O evdeyken hiçbir şeye sahip olmaya, hatta hareket etmeye hakkım yoktu. Zaten bütün zamanım efendimin bana emrettiği işleri yapmakla geçiyordu. Efendim çocuklarımla babasıyla görüşmeme izin vermiyordu, evlenmemizi de yasaklamıştı. Dışarıdaki dünya ile aramdaki bağları koparmıştı.

Miny, Moritanya için tipik bir vaka. Moritanya'yı yöneten Beyaz Faslılar Moritanya'nın hakim Hassaniye kastı. Hassaniye kastı

yüzyıllardır köle çalıştırıyor. Kadın, erkek, çocuk her köle birey olarak ailenin bir erkek üyesinin malı sayılıyor. Bu mal satılabildiği gibi miras olarak da devredilebiliyor. Moritanya'da kölelik siyasi bir gerçeklikten çok kültürün bir parçası durumundadır.

İstanbul:

Mağdur A., ülkesinde geçim sıkıntısı içinde yaşayan bir çocuk annesidir. Ülkesinde anne ve babasını kaybettiği için bir çocuğu ile dışarda kalmıştır. İçinde bulunduğu çaresizlik insan tacirlerinin dikkatinden kaçmamış tanıştığı bir kadın vasıtası ile İstanbul'da iş imkânlarının gelişmiş olduğu ve yüksek ücretler karşılığında iş bulabileceği vaadi ile İstanbul'a gitmeye ikna edilmiştir. Mağdur A.'nin uçak biletleri, taciri tarafından alınır. Mağdur A. daha sonra gitmekten vazgeçer ancak biletleri alındığı için tacirlerine borçlandığı gerekçesi ile İstanbul'a gelmeye ikna edilir. İstanbul'da kendisini aynı uyruktan bir başka şahıs karşılar. Daha sonra Mağdur A. başka bir ile götürülerek pasaportuna el konulur. Zorla bir eve kapatılır ve dış dünya ile bağlantısı kesilir. Zorla fuhuş yapmaya zorlanır. Kaçmak istediğinde 6.000 dolar borcu olduğu (bu borç sürekli olarak artırılmıştır) ve bunu ödemek zorunda olduğu gerekçesi ile fuhuşa zorlanmaya devam edilmiştir.

Mağdur A. İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü tarafından yapılan operasyonla menfaat karşılığı fuhuş kapsamında sınır dışı edilmek üzere geri gönderme merkezine alınmıştır. Mağdur A. ile yapılan mülakatlar sonucunda kişinin insan ticareti mağduru olduğu tespiti yapılarak kişi mağdur destek hizmetlerine yönlendirilmiştir. Mülakat esnasında alınan ve suç soruşturmasına katkı sunacak bilgiler İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü ile paylaşılmış ve mağdurun uyruğunun bulunduğu ülke ile Türkiye arasında kurulmuş organize bir suç örgütü çökertilmiştir.

İstanbul:

Mağdur B., ailesiyle birlikte Suriye'de yaşayan dokuz yaşında bir çocuktur. Amcasının Mağdur B.'nin babasıyla konuşarak Türki-

ye'ye gönderip Türkiye'de kağıt mendil ve su satarak para kazana-
bileceğini teklif etmesi üzerine babası kabul etmiştir. Mağdur B., 7
çocuk ile birlikte kaçak yollarla Hatay ilinden Türkiye'ye giriş yap-
mıştır. Mağdur B. Türkiye'de Türk vatandaşı tarafından karşılanır
ve diğer çocuklarla birlikte bir araçla İstanbul'a getirilir. İstanbul'a
getirildikten 2 gün sonra su ve peçete satacağı, ayrıca dilencilik
yapacağı anlatılır. Günlük 100 TL getirmesi gerektiği, getirmediği
zaman dayak yiyeceği söylenerek tehdit edilir. Mağdur B., ailesi-
nin paraya ihtiyacı olduğu için denilenleri yapmaya mecbur kalır.
Sabah 07:00' de kahvaltı yapmadan akşam 23:00'a kadar trafik
ışıklarında pazartesi günü hariç her gün çalıştırılmıştır. Gün içe-
risinde tacirlerce kontrol edilmiş o gün 100 TL getirmediğinde de
hortum ile şiddete maruz kalmıştır. Tacirler Mağdur B.'nin aile-
sine aylık 100.000 Suriye Lirası (1.100 TL, 190\$) kiralama parası
yollamaktadır.

Mağdur B., İstanbul Sultanbeyli Çocuk Şube Müdürlüğü tarafın-
dan kurtarılmış olup İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından
insan ticareti mağduru olduğu tespit edilmiş ve Aile Sosyal Hiz-
metler İl Müdürlüğü'ne teslim edilmiştir.

Antalya:

Mağdur C., okuma yazma bilmeyen ve geçimini zor temin eden
biridir. Bu nedenle iş bulmak amacıyla Afganistan'dan Pakistan'a
oradan İran'a geçer. İran'dan Van'a yürüyerek 1 ayda geçer. Gün-
de 1 veya 2 öğün yemek yer. Van'dan telefonla görüştüğü biri ara-
cılığıyla Konya'da 1.800 TL'lik bir iş için otobüse binerek Konya'ya
gelir. Bu kişilerle yüz yüze görüşerek 1 hafta sonra işe başlar.
Karavan gibi bir yerde rahatsız bir şekilde kalmaya başlar. Sabah
5-6 gibi başlayıp akşam saat 9-10'a kadar çalışır. 8 ay çalışıp 3
aylık kadar para alır.

Mağdur C. Antalya İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından mağdur
olduğu tespit edilerek gönüllü ve güvenli geri dönüş programına
alınmış ve ülkesine gönderilmiştir.

Avrupa'da 96 bin mülteci çocuk

-A+
Yan Tipl

AK Parti İnsan Haklarından Sorumlu Genel Başkan Usta, "2015'ten beri AB ülkelerinde kaybolan mülteci sayısı 96 bin'e ulaşmış durumda. 2016'da refakatsiz şekilde Avrupa'ya ulaşan mülteciler sayısı 96 bin'e ulaşmış durumda. Bu çocukların nerede olduğu bilinmiyor"

Usta, bir grup gazeteciye yaptığı açıklamada, AK Parti'nin "İnsan hakları" çalışmasına ilişkin şunları söyledi:

ak kayıp

Yardımcısı Leyla Şahin
teci çocuk sayısı 96 binden
an çocuk sayısı 63 binden
dedi.

nti'nin 'İrkçilik, göçmen düşmanlığı

3. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE

03 TÜRKİYE'DE İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE

3.1. TÜRKİYE'DE İNSAN TİCARETİ ALANINA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

3.1.1. TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

1982 Anayasasında düzenlenen temel hak ve hürriyetlerden birçoğu insan ticareti suçunun işlenmesiyle ihlal edilmektedir. Bu hak ve hürriyetler Anayasanın “Kişinin Hakları ve Ödevleri” başlığı altında hükme bağlanmıştır.

“Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı” başlıklı 17 nci maddesinde *“Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir (f.1). Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz (f.2). Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz (f.3).”* hükmüne yer verilmiştir. Kişinin maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir eylem olan insan ticareti suçu şüphesiz ki Anayasanın bu maddesini ihlal etmektedir.

Anayasanın 18 inci maddesinde “Zorla çalıştırma yasağı” başlığı altında hiç kimsenin zorla çalıştırılmayacağı ve angaryanın yasak olduğu hükme bağlanarak bir kimsenin rızası olmaksızın çalıştırılması men edilmiştir. Bununla birlikte Anayasanın 50 nci

maddesinde “Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlığı altında düzenlenen “*Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz (f.1). Küçükler ve kadınlar ile bedenî ve ruhî yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar (f.2). Dinlenmek, çalışanların hakkıdır (f.3).*” hükmü ile insan ticareti suçunun sömürü türlerinden biri olan işgücü sömürüsüne yönelik eylemler men edilmiştir.

Anayasanın 19 uncu maddesinde; “Kişi hürriyeti ve güvenliği” başlığı altında “*Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir (f.1). Şekil ve şartları kanunda gösterilen: Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz (f.2).*” hükmüne yer verilmiş olup kimsenin mahkeme kararı veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği haricinde hürriyetinden yoksun bırakılamayacağı düzenlenerek kişinin hürriyeti ve güvenliği güvence altına alınmıştır. Şüphesiz ki bir kimsenin esarete tabi kılınması insan ticareti suçu kapsamında değerlendirilmekle birlikte Anayasanın 19 uncu maddesini de ihlal etmektedir.

Anayasanın 20 nci maddesinde “Özel hayatın gizliliği ve korunması” başlığı altında “*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.*” denilerek özel yaşam özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Kişinin özel hayatı onun ilişkilerini, davranış biçimini, yaşam şeklini ve tarzını, tercihlerini, cinsel yaşamını ve daha birçok alanı ifade etmektedir. Özel hayata saygı

ilkesi kişinin üçüncü kişilerle olan ilişkilerine ve özellikle cinsel yaşamına saygı gösterilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. İnsan ticareti suçunun sömürü türlerinden biri olan cinsel sömürü eylemini gerçekleştiren fail, kişinin özel hayatına müdahale ederek Anayasanın bu maddesini de ihlal etmektedir.

3.1.2. KANUNLAR

3.1.2.1. Türk Ceza Kanunu

İnsan ticareti suçu 26/09/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Uluslararası Suçlar" başlığı altında, 80 inci maddesinde düzenlenmiştir.

Bahse konu suçun oluşabilmesi için gerekli olan şartlar Palermo Protokolü dikkate alınarak şu şekilde düzenlenmiştir:

"Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası verilir."

3.1.2.2. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

Ülkemizde insan ticareti ile mücadeleyle ilişkin tedbirler konusunda gerçekleştirilen esaslı düzenleme 11/04/2013 tarih ve 6458 sayılı Kanun ile yapılmıştır.

6458 sayılı Kanun ile insan ticareti mağdurlarına tedavi, bakım ve düşünme süresince Türkiye’de belirli bir süre ikamet edebilme olanağı getirilmiş ve ikamet iznine ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Kanunun “Geri gönderme yasağı” başlıklı 4 üncü maddesinde *“Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulacağı bir yere gönderilemez.”* denilerek insan ticareti mağdurları yönünden de uygulanması mümkün olan bir düzenlemeye yer verilmiştir.

Bununla birlikte Kanunun 55 inci maddesinde uluslararası standartlara uygun olarak mağdur destek sürecinden yararlanmakta olan insan ticareti mağdurlarının sınır dışı edilemeyeceği ilkesi kanuni güvence altına alınmıştır.

Ayrıca, 02/07/1964 tarih ve 492 sayılı Harçlar Kanunu’nun 88 inci maddesinin birinci fıkrasına “(g) İnsan ticareti suçunun mağduru olanlar.” bendi eklenerek insan ticareti mağdurlarının ikamet izni harcından muaf tutulmaları sağlanmıştır.

3.1.2.3. Türk Vatandaşlığı Kanunu

Fuhuş yaptırmak amacıyla getirilen kadınların evlenme yoluyla Türk vatandaşlığına geçirilmeleri, yapılan eyleme yasal bir görünüm kazandırdığı düşünülerek sıklıkla başvurulan bir yöntemdir. Ancak 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda yapılan düzenlemelerle evlenme ile vatandaşlığın kazanılmasına önemli sınırlamalar getirilmiştir.

Bu kapsamda Kanununun 16 ncı maddesinde; *“Bir Türk vatandaşı ile evlenme doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Ancak bir Türk vatandaşı ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir. Başvuru sahiplerinde; aile birliği içinde yaşama, evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama, millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama şartları aranır.”* hükmüne yer verilmiştir.

3.1.2.4. Uluslararası İşgücü Kanunu

28/07/2016 tarih ve 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu'nun 16 ncı maddesinde; insan ticareti mağdurları, çalışma izninin istisnai olarak verilebileceği yabancılar arasında sayılmış olup çalışma izinlerinin verilmesini düzenleyen mezkur Kanununun 7 nci, 9 uncu ve 10 uncu maddelerinin uygulanmasına ilişkin istisnalar tanınabileceği hüküm altına alınmıştır.

“Çalışma izninin istisnai olarak verilebileceği yabancılar

Madde 16- (f) YUKK uyarınca uluslararası koruma başvurusu sahibi, şartlı mülteci, geçici koruma sağlanan veya vatansız ya da mağdur destek sürecinden yararlanan insan ticareti mağduru, ... yabancılar bu Kanununun 7 nci, 9 uncu ve 10 uncu maddelerinin uygulanmasına ilişkin istisnalar tanınabilir.”

3.1.2.5. Karayolları Taşıma Kanunu

19/07/2003 tarih ve 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu çerçevesinde hazırlanarak 25/02/2004 tarihinde yürürlüğe giren Kara Ulaştırma Yönetmelik'i uyarınca, insan ticareti suçu nedeniyle yargı organları tarafından verilmiş ve kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunması halinde taşımacılık, acentelik ve taşıma işleri

komisyonculuğu ile nakliyat ambarı ve kargo işletmeciliği yapılabildiği için verilen yetki belgelerinin iptal edileceği hükme bağlanmıştır.

3.1.3. YÖNETMELİKLER

3.1.3.1. İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Koruması Hakkında Yönetmelik

İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Koruması Hakkında Yönetmelik 17/03/2016 tarih ve 29656 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik; insan ticareti suçunun önlenmesi, insan ticaretiyle mücadele, Türk vatandaşı ve yabancı ayrımı gözetilmeksizin insan ticareti mağdurlarının korunması, yabancı mağdura insan ticareti mağduru ikamet izni verilmesi ve mağdurlara sunulacak destek hizmetlerine ilişkin esasları belirlemiştir.

Yönetmelikle, insan ticareti suçunu önleme ve bu suçla mücadeleye ilişkin politika ve stratejilerin oluşturulması konusunda çalışmalar yürütmek, eylem planı hazırlamak, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak amacıyla insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanında ilgili tüm kurumların katılacağı bir komisyon oluşturulmuştur. Komisyonun insan ticaretiyle mücadele ulusal koordinatörlük görevini de yerine getireceği ve komisyon başkanının ulusal koordinatör olacağı hüküm altına alınmıştır.

3.1.3.2. Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik

Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 72 nci maddesinde Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancı hakkında yerleşim yerinin bulunduğu güvenlik birimlerince soruşturma yapılacağı ve yapılan inceleme sonucunda insan ticareti yaptığı veya bunlarla ilişki içerisinde bulunduğu tespit edilenlerin Türk vatandaşlığını kazanamayacağı hükme bağlanmıştır.

3.2. İNSAN TİCARETİ SUÇUNU ÖNLEMELİ FAALİYETLER

İnsan ticareti, toplumun en hassas kesimlerini hedef alarak istismar eden ve modern kölelik olarak da adlandırılan ciddi bir suç türüdür. Aynı zamanda uluslararası politik ve ekonomik ilişkilere göre hızlı bir şekilde değişen, insanların yaşam, özgürlük ve güvenlik gibi temel haklarını ihlal etmesinin yanı sıra her yıl tacirlere milyarlarca dolar yasa dışı gelir sağlayan organize bir suç türüdür. İnsan ticaretine maruz kalmış birçok kişi mağduriyetinin farkında olmadığı için bu kişilerin yetkili birimlerce tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Türkiye'de insan ticareti suçuyla mücadele, birden fazla kurumun topyekûn olarak yürüttüğü faaliyetlerin bütünüdür. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bu alanda eğitim faaliyetlerinin yanı sıra farkındalık faaliyetleri yürüterek yazılı ve görsel materyaller ile toplumun tüm kesimine ulaşmayı hedeflerken ilgili diğer kurumlar, merkez ve taşra teşkilatına yönelik bu suçla mücadelede önemli eğitim faaliyetleri düzenlemektedir.

Aşağıda 2018 yılında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve diğer kurumların bu suçla mücadelede yürüttüğü faaliyetlere yer verilmektedir:

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü:

- Türkiye’de İnsan Ticaretinin Önlenmesi, Tespiti ve Mücadelesi Projesi (P-TIP) kapsamında her biri 500’er adet 3 farklı afiş ve 5.000 adet bilgilendirme kitapçığı bastırılarak 81 ilde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına dağıtılmıştır.
- Farklı il göç idaresi müdürlüklerinde görev yapan toplam 40 personele yönelik Antalya ilinde ulusal yönlendirme mekanizmasının kurulmasına yönelik insan ticareti eğitimi düzenlenmiştir.
- Ankara, İzmir ve Gaziantep’te “İnsan Ticareti İrtibat Görevlileri Eğitimi” gerçekleştirilmiş ve farklı kurumların il teşkilatlarında görev yapan 127 personele eğitim verilmiştir.
- Farklı kurumlardan 20 personele ulusal yönlendirme mekanizmasının kurulmasına yönelik çok kurumlu insan ticareti eğitimi düzenlenmiştir.
- İnsan ticaretiyle mücadelede farkındalığı artırmak için mağdur hikâyelerinden hareketle “İnsan Diye Biri” isimli belgesel çekilmiş ve ulusal bir kanalda yayınlanması sağlanmıştır.
- Akçakale, Ceylanpınar ve Harran Geçici Barınma Merkezlerinde “Erken Yaşta Evlilik ve İnsan Ticareti” konulu eğitim düzenlenerek din görevlileri, muhtarlar, öğretmenler, temizlik personeli ve güvenlik görevlilerinden oluşan toplam 225 kamp çalışanına insan ticareti ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır.
- Gerek uluslararası düzeyde yürütülen iyi ülke uygulamaların incelenip Türkiye’ye aktarılması gerekse de Türkiye’de örnek uygulamaların uluslararası alanda tanıtılması için Fransa, Moldova, Türkmenistan, Malta’nın insan ticareti ile mücadele uygulamaları yerinde incelenmiş bilgi ve tecrübe paylaşımı gerçekleştirilmiştir.

Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Mağdur Hakları Dairesi Başkanlığı

- Suç mağdurlarına hizmet sunan başta kolluk, sağlık ve yargı çalışanları olmak üzere uygulayıcıların bir rehber ve başvuru aracı olarak kullanmaları amacıyla “Mağdura Yaklaşım Kılavuzu” hazırlanmıştır.
- İnsan ticareti mağdurlarına duruşmalar esnasında eşlik ederek mahkeme sürecini anlamasını sağlamak ve kaygı düzeyini düşürmek amacıyla çalışmalar yürütülmüştür.
- Suça sürüklenme ihtimali yüksek olan çocukların haklarının korunması ve adalete erişimlerinin kolaylaştırılması amacıyla yasal çalışmalar yapılmaktadır.

Jandarma Genel Komutanlığı:

- Jandarma Genel Komutanlığı tarafından insan ticareti ile mücadele mülakat teknikleri eğitiminin birinci dönemi gerçekleştirilerek 30 jandarma personeline eğitim verilmiştir.
- İnsan Ticareti ile Mücadele Koordinasyon Kurulu 2018 yılı toplantısında alınan karar kapsamında; insan ticareti mağdurlarıyla karşılaşılma ihtimali yüksek olan 15 ilimizde (Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Hatay, Gaziantep, Adana, Trabzon, Iğdır, Bursa, Muğla, Artvin, Kilis, Çanakkale, Şanlıurfa), GKİT/KOM Şube Müdürlükleri bünyesinde bulunan Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti ile Mücadele Kısımlarında görevli, Asb./Uzman Jandarmalardan bir asil ve bir yedek insan ticareti ile mücadele irtibat görevlisi ihdas edilmiştir.
- 33 İl Jandarma Komutanlığında (Adana, Afyonkarahisar, Ankara, Antalya, Artvin, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Hatay, Iğdır, İstanbul, İzmir, Kars, Kayseri, Kırklareli, Kilis, Kocaeli, Konya, Mersin, Muğla, Rize, Sakarya, Samsun, Sinop, Şanlıurfa, Tekirdağ, Trabzon ve Yalova), İnsan Ticareti ile Mücadele Çalışma Grubu görevlendirilerek “İnsan Ticareti ile Mücadele” faaliyetlerine ivme ve etkinlik kazandırılmıştır.

- Jandarma Genel Komutanlığı'nın 2018 Yılı Mesleki Gelişim Planına, İnsan Ticareti ile Mücadelede Etkinliğin Arttırılması Projesinde planlanan ve icra edilen (4) Dönem "İnsan Ticareti ile Mücadele Mülakat Teknikleri Eğitimi" ve (1) Dönem "Eğitici Eğitimi" programa dahil edilmiştir.
- Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığınca, Subay Adayı öğrencilere, KOM Dersi içinde 6 saat süreli Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti ünitesi, Türk Ceza Hukuku Özel Dersi içinde ise 2 saat Süreli Uluslararası Suçlar (Soykırım, İnsanlığa Karşı Suçlar. Göçmen Kaçakçılığı Suçu ve İnsan Ticareti Suçu) ünitesi ders olarak anlatılmaktadır. Astsubay Adayı öğrencilere ise, KOM Dersi içinde 2 saat süreli Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti ünitesi, Türk Ceza Hukuku Özel Dersi içinde ise 2 saat Süreli Uluslararası Suçlar (Soykırım. İnsanlığa Karşı Suçlar, Göçmen Kaçakçılığı Suçu ve İnsan Ticareti Suçu) ünitesi ders olarak anlatılmaktadır.
- İl Jandarma Komutanlıklarına 2018 yılı içinde 10 adet İnsan Ticareti ile Mücadele konularını içeren düzenleyici emir yayımlanmıştır.
- Jandarma Genel Komutanlığı Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticaretiyle Mücadele Daire Başkanlığı sorumluluğunda IOM ile koordinasyon ve işbirliği içerisinde icrasına devam edilen "Jandarma Genel Komutanlığının İnsan Ticareti ile Mücadele Etkinliğinin Arttırılması Projesi" kapsamında;
- 105 personele "İnsan Ticareti ile Mücadele Mülakat Teknikleri Eğitimi" verilmiştir.
  - 25 personele "Eğiticilerin Eğitimi" verilmiştir.
  - Adana, Antalya, İstanbul, İzmir ve Mersin illerine saha ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.
  - İnsan Ticareti Göstergeleri Broşürü, İnsan Ticareti ile Mücadele Kolluk El Kılavuzu basım ve dağıtımı yapılmıştır.

- Türkmenistan/Aşkabat'ta icra edilen İnsan Ticaretinin Önlenmesine İlişkin Soruşturma ve Karşılıklı Hukuki Yardımlaşma Çalışması” konulu toplantıya katılım sağlanmıştır.
- Endonezya/Semarang'da icra edilen “Havayoluyla İnsan Kaçakçılığı ve İnsan Ticaretinde Ortaya Çıkmakta Olan Meseleler ve Riskler” konulu Yuvarlak Masa Toplantısına katılım sağlanmıştır.
- Avusturya/Viyana'da icra edilen “İnsan Ticareti ve İnsan Kaçakçılığı” konulu çalışmaya, katılım sağlanmıştır.
- İnsan ticareti ile mücadele ve mağdurlarının korunması kapsamında yıl içerisinde bu alana yönelik operasyonlar gerçekleştirilmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Jandarma sorumluluk alanında yapılan operasyonlar

Sömürü Türü / Toplam	Olay Sayısı	Mağdur Sayısı	Tacir Sayısı
Zorla Fuhuş Yaptırma	17	79	60
Zorla Çalıştırma	2	2	2

Emniyet Genel Müdürlüğü:

- 15 ilde (Adana, Ankara, Artvin, Bursa, Çanakkale, Gaziantep, Hatay, Iğdır, İstanbul, İzmir, Kilis, Muğla, Şanlıurfa, Trabzon) bir asil bir yedek insan ticareti irtibat görevlisi belirlenmiştir.
- Sudan, Karadağ, Özbekistan, Kosova ve Sri Lanka Polis Teşkilatı biriminde görev yapan polisler insan ticareti konulu eğitim verilmiştir.
- 81 il Müdürlüğünde görev yapan yöneticilerimize insan ticareti suçuna yönelik yürütülen çalışmaların etkinliğinin artırılması için çalıştay düzenlenmiştir.

- İl birimlerimizce insan ticareti suçuna yönelik 63 operasyon gerçekleştirilmiş, operasyonlar kapsamında 218 insan taciri yakalanmış ve bunlardan 73'ü tutuklanmıştır. Kurtarılan muhtemel mağdurlar, mağdur tespit işlemlerinin tamamlanması için ilgili İl Göç İdaresi Müdürlüklerine sevki sağlanmıştır.

Sahil Güvenlik Komutanlığı:

- 2018 yılı içerisinde Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından 22 Subay, 22 Astsubay, 42 Subay adayı, 97 Astsubay adayı ve 60 Uzman Erbaş olmak üzere toplam 243 personele Sahil Güvenlik Okul Komutanlığı'nda insan ticareti konusunda eğitim verilmiştir.
- Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından organize edilen *Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticaretiyle Mücadele Eğitimi*ne 8 personel katılım sağlamıştır.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı:

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca toplam 35 iş müfettişine yönelik zorla çalıştırma, iş gücü istismarı yoluyla insan ticareti hakkında üç günlük bilgilendirme ve farkındalık artırma eğitimleri düzenlenmiştir.
- 2018 yılı içerisinde Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Anka Çocuk Destek Programı Uygulayıcı Eğitimi kapsamında "İnsan Ticareti" alanında farkındalığı artırmaya yönelik 350 personele eğitim verilmiştir.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından 15 ilde (Adana, Ankara, Artvin, Bursa, Çanakkale, Gaziantep, Hatay, Iğdır, İstanbul, İzmir, Kilis, Muğla, Şanlıurfa, Trabzon) bir asil bir yedek insan ticareti irtibat görevlisi belirlenmiştir.

- Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne farklı illerde düzenlenen insan ticareti mağdurlarını koruma eğitimlerine Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü ve Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerinden toplam 25 personel katılım sağlamıştır.

Ticaret Bakanlığı:

- Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü bünyesinde görev yapacak olan aday muhafaza memurlarının eğitim programına 3 saatlik “Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticaretiyle Mücadele” dersi eklenmiştir.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK):

- TİHEK tarafından polis memurlarına, sivil veya askeri personele, sağlık çalışanlarına, kamu görevlilerine ve özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerle ilişkili olabilecek her türlü personele işkence ve kötü muamele yasağı hakkında farkındalık çalışmaları yürütülmektedir. Bu kapsamda “Ulusal ve Uluslararası Mevzuat Çerçevesinde Kötü Muamele ile Mücadele” eğitim programına; Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifhaneleri Genel Müdürlüğü, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı, Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü bünyesinde görev yapan toplam 130 idareci katılmıştır.

Türkiye Barolar Birliği:

- Türkiye Barolar Birliği tarafından SILA 2 Projesi kapsamında 350 avukata mağdurlarla iletişim teknikleri eğitimi verilmiştir.

Türkiye Adalet Akademisi

- Cumhuriyet savcısı adaylarına ilişkin meslek öncesi eğitim kapsamında toplam 1848 adaya 4 saat “Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti Suçları Soruşturma Usulü ve Uygulamaları” konulu ders verilmiştir.

Uluslararası Kuruluşlar:

Uluslararası Göç Örgütü (IOM):

- GİGM ile birlikte aşağıda belirtilen faaliyetler düzenlenmiştir;
- Şanlıurfa’da kamplarda görev yapan personele yönelik 180 katılımcıdan oluşan “kamp eğitimi” düzenlenmiştir.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden 19 katılımcı ile birlikte eğitim gerçekleştirilmiştir.
- İl Göç İdaresi Müdürlükleri çalışanlarına yönelik 73 katılımcıya eğitim verilmiştir.
- Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde görev yapan toplam 105 personele “mülakat teknikleri eğitimi”, 25 personele “Eğiticilerin Eğitimi” verilmiştir.

Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD)

GİGM ile birlikte aşağıda belirtilen faaliyetler düzenlenmiştir;

- Kapasite geliştirme bileşeni kapsamında toplamda 4 adet çok disiplinli eğitim (söz konusu eğitimlerden üçü İnsan Ticareti ile Mücadele Koordinasyon Komisyonu 2018 toplantısında alınan ilgili karar doğrultusunda, ilgili kurumlar tarafından 15 ilde belirlenen irtibat görevlilerine yönelik olarak düzenlenmiştir), Geri Gönderme Merkezlerinde (GGM) 4 adet işbaşımda eğitim, GİGM il yetkililerine yönelik insan ticareti ile mücadele çalıştayını gerçekleştirilmiştir.
- Birleşik Krallık fonlarıyla 15 Mayıs 2017-30 Kasım 2018 tarihleri arasında uygulanan Türkiye’de İnsan Ticaretinin Ön-

lenmesi, Tespiti ve Mücadelesi Projesi (P-TIP) kapsamında; bilgilendirme kitapçığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından, insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanlarında iş ve işlem yürüten ilgili kamu kurum ve kuruluşları personeline ilişkin özet bilgilendirme yapılması amacıyla 2018 yılında hazırlanmıştır.

- Belirtilen proje kapsamında geliştirilen yaygınlaştırma stratejisi doğrultusunda, her biri 500'er adet 3 farklı afiş ve 5.000 adet bilgilendirme kitapçığı 81 ilde ilgili kurumlara dağıtılmıştır.

3.3. MAĞDURLARIN KORUNMASINA İLİŞKİN İŞ VE İŞLEMLER

Mağdur koruma, insan ticareti mağdurlarının tespit edildikten sonra sömürü döneminde yaşadıkları fiziksel ve psikolojik travmalardan kurtulup topluma yeniden uyumlarının sağlanmasına kadar geçen ve yerine göre uzun bir sürece yayılabilen önemli bir dönemi kapsar.

İnsan ticaretine maruz kalmış birçok kişi kendinin her zaman mağdur olduğunun farkında olmadığı için mağdurun tespiti konusu büyük önem taşımaktadır. Tespit işlemleri için standart bir sistem kurulması, mağdur tespit işlemleri esnasında psikolog ve sosyal çalışmacı gibi meslek elemanlarının da süreçte hazır bulunması önemlidir.

İnsan ticareti ile mücadele kapsamında uygulamada yeknesaklığın sağlanması ve yürütülecek iş ve işlemlerde çalışılacak usulü belirlemek amacı ile İnsan Ticareti ile Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik 17/03/2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

3.3.1. MAĞDUR TESPİT İŞLEMLERİ

Mağdur tanımlama

Kolluk, yapılan operasyonlarda kişilerin zorla çalıştırılması, fuhşa konu olmaları, zorla hizmet ettirme, zorla evlendirme, organ ve dokularından yararlanma, çocuk işçiliği, çocukların suçta kullanılmaları ve çocukların dilendirilmesi, evlatlık verilmesi gibi insan ticareti suçu kapsamında değerlendirilebilecek vakalarda ilgili İl Müdürlüğü ile irtibata geçer. Fuhuşla mücadele kapsamında yapılan operasyonlar sırasında tespit edilen veya fuhşa sürüklenen kişilerin insan ticareti mağduru olabileceği değerlendirilerek, ön tespitin titizlikle yapılması sağlanır ve kamu sağlığı açısından tehdit oluşturabilecek hastalık taşıma riski olduğundan; öncelikle işlemleri tamamlanır. Kollukta, görüşme sırasında muhtemel mağdurlardan 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 234 üncü maddesi kapsamında olanlara baro tarafından avukat görevlendirilir. Mağdur olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan kişilerle ilgili olarak, genel adli muayene raporu ve ilgili belgelerle birlikte mağdurun İl Müdürlüğüne sevki kolluk tarafından sağlanır.

Kolluk birimlerinin talebi hâlinde (kişinin ifadesinin alınması aşamasında) İl Müdürlüğünde görevli uzman personelden en az biri, insan ticareti suçunun göstergelerine yönelik detaylı inceleme yapmak ve görüşme sırasında hazır bulunmak üzere görevlendirilir. İl Müdürlüğü tarafından görevlendirilen uzman personel, mağdurun içinde bulunduğu psikolojik durumu göz önünde bulundurarak uygun bir ortamda veya mağdurun bulunduğu yerde mülakat yapar. İlgili İl Müdürlüğü personeli tarafından muhtemel insan ticareti mağdurları ile gerçekleştirilen mülakatlar esnasında, kolluk birimleri tarafından alınan ifadede yer almayan ve suç soruşturmasına ışık tutacak bilgiler elde edilmesi hâlinde bu bilgiler kolluk veya Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir. İl Müdürlüğü uzman personeli tarafından, soruşturmanın gizliliğini ihlal etmeyecek şekilde insan ticareti suçunun göstergelerine yönelik detaylı inceleme ve kişi ile yapılan mülakat sonrasında, kişinin mağdur olup olmadığı yönünde rapor tanzim edilir. Uzman per-

sonel tarafından hazırlanan rapora istinaden düzenlenen insan ticareti mağduru tanımlama belgesi İl Müdürlüğü tarafından onaylanır. Mağdurlara yönelik iş ve işlemler sırasında mağdurun güvenliği için gerek görülmesi hâlinde İl Müdürlüğü tarafından kolluk refakati talep edilebilir.

Mağdur tanımlamasındaki esaslar

İnsan ticareti suçunun mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan kişiler şikâyetçi olup olmadığına bakılmaksızın, soruşturma veya kovuşturmanın sonucu beklenmeden yapılacak idari işlem ile mağdur olarak tanımlanır.

Mağdur olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan ancak tanımlama sürecinde psikolojik ve/veya fiziksel sorunları nedeniyle mülakat yapılamayan kişilerin iyileşme sürecinde veya sonrasında mülakatı tamamlanır.

Mağdur olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan kişiler, tanımlama sürecinde sınır dışı işlemine konu edilmez.

Mülakat öncesinde kişiler, insan ticareti suçu ve bu suça maruz kalanların faydalanabileceği haklar konusunda bilgilendirilir.

Kişilerle yapılan mülakatlarda yaş, cinsiyet, uyruk, ikamet gibi demografik özellikler ile sömürü belirtileri, beden dili, kişinin yaşam koşulları, çevresi ile olan ilişkileri birlikte değerlendirilir.

Tanımlama sürecinde gerçekleştirilecek iş ve işlemler esnasında, mağdur yabancı ise talebi üzerine veya re'sen, İl Müdürlüğü tarafından tercüman sağlanır. Mağdurun kadın olması durumunda varsa tercümanın da kadın olması tercih edilir.

Kanununun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasının "(ç) Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar" ve "(ğ) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler" bentleri uyarınca hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancılarla İl Müdürlüğü tarafından insan ticareti göstergelerine yönelik mülakat gerçekleştirilir (Yönetmelik m.18).

3.3.2. MAĞDUR DESTEK HİZMETLERİ

İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik hükümleri gereğince mağdurlara güvenlik ve koruma ihtiyaçları gözetilerek fiziksel, psikolojik ve sosyal destek hizmetleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde sunulmaktadır. Destek hizmetlerinin çocuklar dâhil hassas durumdaki kişilerin özel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak ayırım gözetilmeksizin her koşulda tüm insan ticareti mağdurlarına verilmesi zorunludur. Mağdura verilen destek hizmetleri uygun ve güvenli barınma, psikolojik ve maddi destek, acil tıbbi tedavi, çeviri ve tercüme hizmetleri, danışmanlık ve bilgi sağlama, çocuklar için okula erişimi de kapsamaktadır.

Yine anılan Yönetmelik'in 28 inci maddesi mağdurlara verilecek destek hizmetlerini güvence altına almıştır. Buna göre; düşünme süresinde, soruşturma ve kovuşturma aşamalarında ve sonrasında mağdurun güvenliği, sağlığı ve özel durumu gözetilerek, bilgilendirme ve rıza esasına dayalı olarak mağdur destek programı verilir. Bu programın kapsamında aşağıda sıralanan hizmetler verilmektedir:

- Sığınmaevlerinde veya güvenli yerde barınma,
- Sağlık hizmetlerine erişim,
- Psiko-sosyal destek,
- Sosyal hizmet ve yardımlara erişim,
- Hukuki yardıma erişim ve mağdurların yasal haklarına ilişkin danışmanlık,
- Eğitim ve öğretim hizmetlerine erişim konusunda rehberlik,
- Mesleki eğitim alması ve işgücü piyasasına erişimi konusunda destek,
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek konusunda rehberlik,

- İlgili sivil toplum kuruluşları ile uluslararası ve hükümetler arası kuruluşlar tarafından sağlanabilecek danışmanlık hizmetlerine erişim,
- Tercümanlık hizmeti,
- Vatandaş olduğu ülkenin büyükelçiliği veya konsoloslukuna, rızası hâlinde bilgi verilmesi ve yetkililerle görüşebilme imkânı,
- Kimlik tespiti ve seyahat belgelerinin temini konusunda yardım.

İyileşme ve Düşünme Süresi

İnsan ticareti mağdurları ve mağdur olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan kişiler mağduriyet yaşadıkları süreçte son derece zorlayıcı ve travmatik koşullara ve davranışlara maruz kalabilmektedir. Bu durumdaki yabancılara yaşadıkları travmayı atlatabilmeleri ve bundan sonraki sürecin planlanabilmesi için iyileşme ve düşünme süresi verilmektedir. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi gibi uluslararası mevzuata ek olarak 6458 sayılı Kanun ve İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik gibi ulusal mevzuat mağdurlara bu tür düşünme süreleri verilmesini teşvik etmekte ve düzenlemektedir.

Bu kapsamda mağdurlara, yaşadıkları olayların etkisinden kurtulabilmeleri ve yetkililerle işbirliği yapabilmeleri için valiliklerce 30 günlük ikamet izni verilmektedir. Ayrıca bu süre içinde mağdurların sığınmaevlerinde barındırılmaları esastır.

İnsan Ticareti Mağduru İkamet İzni

6458 sayılı Kanunu'nun 48 ve 49 uncu maddeleri ile İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik'in 20 ve 21 inci maddelerinde insan ticareti mağdurlarına özgü ikamet izni verilmesi, uzatılması ve iptali hususları düzenlenmektedir.

İyileşme ve düşünme süresi olarak kullanılan ilk 30 günlük ikamet izni süresinden sonra yabancı hakkında yapılan değerlendirme sonucu ikamet izni, toplamı üç yılı aşmayacak şekilde altışar aylık sürelerle uzatılabilmektedir.

İkamet izni süresince ülkemizde bulunan yabancı mağdur destek programından veya gönüllü ve güvenli geri dönüş programından faydalandırılmaktadır.

Çalışma İzni

Türkiye'ye zorunlu olarak veya kendi isteğiyle gelen tüm yabancılar (mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi yabancılar hariç olmak üzere) çalışmaya başlamadan önce çalışma izni almak zorundadır. Çalışma izni, Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü tarafından verilmektedir. Bakanlığa yapılacak çalışma izni başvuruları yabancı kişileri yanında çalıştırmak isteyen işveren tarafından yapılmaktadır.

Bir yabancı, bağımsız çalışmanın haricinde, işveren olmaksızın kendisi çalışma izni başvurusunda bulunamaz. Geçerli çalışma izni veya çalışma izni muafiyetine sahip olunması yabancılara Türkiye'de mutlak kalış hakkı sağlamamaktadır.

13 Ağustos 2016 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu ile insan ticareti mağdurlarının işgücü piyasasında ayrımcılığa uğramaması, dezavantajlı konuma düşmesinin önüne geçilmesi hedeflenmiş; bu kapsamda bu Kanunun "Çalışma izninin istisnai olarak verilebileceği yabancılar" başlıklı 16 ncı maddesinde, insan ticareti mağdurlarına kriterlerden muaf olarak çalışma izninin istisnai olarak verileceği belirtilmiştir. Söz konusu düzenleme ile çalışma izni verilen yabancıların ulusal sosyal güvenlik sistemine dahil olması, sağlık ve sosyal güvenlik haklarından faydalanması sağlanmaktadır.

Mağdurların Ülkelerine Gönüllü ve Güvenli Geri Dönüşleri

Ülkemiz, insan ticareti mağdurlarının ülkelerine güvenli ve insan onuruna yakışır şekilde dönebilmelerini sağlamak için gerek mevzuat gerekse de uygulama anlamında hizmetler sunmaktadır.

İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik hükümleri arasında gönüllü ve güvenli geri dönüş programını düzenleyen hükümler de bulunmaktadır. Buna göre mağdurun gönüllü ve güvenli geri dönüş programı kapsamında ülkesine veya üçüncü bir ülkeye geri gönderilmesi GİGM koordinasyonu altında gerçekleştirilmektedir.

Gönüllü ve güvenli geri dönüş programı mağdurun, destek programından yararlanmak istemediği, destek programı uygulandığı sırada veya program bitiminde talep etmesi halinde uygulanabilmektedir.

Kişinin hayatı veya vücut bütünlüğü bakımından yakın bir tehlikenin mevcut olması halinde kolluk refakati talep edilir. Mağdurların ülkemizden çıkış ve belge kontrol işlemleri, söz konusu mağdurların pasaport kontrol noktasına götürülmeden, belgeler üzerinden tamamlanır ve kişiler doğrudan uçağın veya diğer ulaşım vasıtalarının kapısına götürülür. Mağdurun vatandaşı olduğu ülke makamları, mağdurun dönüş tarihi ve konu olduğu insan ticareti olayı ile ilgili olarak mağdurun rızası gözetilerek bilgilendirilir.

Ayrıca, GİGM gönüllü ve güvenli geri dönüş programını IOM ile birlikte uygulanmaktadır. Bu program kapsamında mağdurun tüm seyahat masrafları karşılanmakta, ülkemizden güvenli bir şekilde çıkışını sağlamak açısından havaalanı transfer ve refakat hizmetleri verilmekte, varış ülkesinde yaşadığı yere kadar ulaşımı sağlanmaktadır. Program kapsamında mağdurun ülkesine uyum sağlaması için kendisine nakdi ve/veya aynı yardımda bulunulmaktadır.

Sığınmaevleri

İl müdürlüklerince tespit işlemleri tamamlanan mağdurların sığınmaevlerinde barınmaları esastır. Buna rıza gösteren mağdurlar ivedilikle güvenli barınma imkânı sağlanan sığınmaevlerine sevk edilmekte ve destek süreci burada devam etmektedir.

Sığınmaevleri buldukları il müdürlüğüne bağlı olarak hizmet vermekte olup barınanlar ve iletişim bilgileri noktasında gizlilik prensibine riayet edilmektedir.

Hali hazırda insan ticareti mağdurlarına hizmet veren biri Ankara (30 kişi kapasiteli) diğeri Kırıkkale'de (12 kişi kapasiteli) olmak üzere iki adet sığınmaevi mevcuttur. Üçüncü sığınmaevinin açılması için çalışmalar devam etmektedir.

Sığınmaevlerinde barındırılan mağdurlara sunulan hizmetler:

Sığınmaevlerinde kalan mağdurlara aylık 500 TL, varsa çocuklarına çocuk başına 200 TL nakit desteği verilmektedir.

Kişilerin beraberindeki çocukların yaşlarına ve eğitim seviyelerine göre okullara kayıtları yapılmaktadır.

Hızlandırılmış Aşı Programı kapsamında sığınmaevlerinde kalan çocukların tüm aşıları yaptırılmıştır.

Sığınmaevlerine çocuk dostu alanlar inşa edilmiştir.

Ağır sarsıntı altında olan mağdurlarımız psikiyatri kliniklerine yatırılmıştır.

Bulaşıcı hastalık taşıyan mağdurlar tedavi altına alınmıştır.

Temel sağlık, ilk yardım ve cinsel sağlık konularında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde düzenli eğitimler verilmiştir.

Hukuki yardımlara erişim ve temel yabancılar hukuku alanında eğitim programlarına katılımları sağlanmıştır.

Çeşitli meslek edindirme kurslarına katılımları sağlanmıştır.

Sinema, tiyatro, piknik, doğum günü gibi sosyal faaliyetler düzenli olarak yapılmakta ve sosyal uyumlarına yönelik destek hizmeti verilmektedir.

3.4. ADLİ SÜREÇLER

3.4.1. GENEL

İnsan ticareti suçu ülkemizde ilk defa 01/03/1926 tarih ve 765 sayılı TCK (İkinci Bap: Hürriyet Aleyhinde İşlenen Cürümler, Altıncı Fasıl: İş ve Çalışma Hürriyeti Aleyhindeki Cürümler) Madde 201/b (Ek madde: 03/08/2002 - 4771 S.K./2. md.) ile düzenlenmiştir.

765 sayılı TCK - Madde 201/b:

Zorla çalıştırmak veya hizmet ettirmek, esarete veya benzeri uygulamalara tabi kılmak, vücut organlarının verilmesini sağlamak amacıyla, tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri tedarik eden, kaçıran, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden, barındıran kimseye beş yıldan on yıla kadar ağır hapis ve bir milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezası verilir.

Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan eylemler var olduğu takdirde, mağdurun rızası yok sayılır.

On sekiz yaşını doldurmamış çocukların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirisine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı suçlar örgütlü olarak işlendiği takdirde faillere verilecek cezalar bir kat artırılarak hükümlenir.

İnsan ticareti suçu 765 sayılı TCK'nın mülga edilmesi sonrasında 26/09/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Uluslararası Suçlar" başlığı altında 80 inci maddesinde düzenlenmiştir.

Söz konusu maddeye Kanun'da yer verilmesinin gerekçesi olarak; 1990'lı yıllardan itibaren suç örgütlerinin etkinliklerini sınır-

lar ötesi alanlara genişleterek özellikle kadın, çocuk ve insan ticaretini örgütledikleri ve insanları adeta esarete tabi kıldıkları görüldüğünden, Türkiye tarafından da onaylanan “Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi” ve eki Palermo Protokolü hükümlerinin gereğini yerine getirmek üzere söz konusu suça hukuk sistemimizde de yer verilmesinin uygun olacağı gösterilmiştir.

Bahse konu maddede 06/12/2006 tarihinde yapılan değişiklikle “fuhuş yaptırmak” saiki ve kişinin “ülkeye sokulması veya ülke dışına çıkarılması” eylemleri eklenerek madde metni son halini almış ve böylelikle “İnsan Ticaretinin, Öncelikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol”e daha uygun bir hale getirilmesi sağlanmıştır.

“İnsan ticareti

Madde 80- (1) (Değişik: 6/12/2006 – 5560/3 md.) Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir.

(3) Onsekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

(4) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur.”

Madde metni incelendiğinde insan ticareti suçunun maddi unsuru; failin mağduru ülkeye sokması, ülke dışına çıkarması, tedarik etmesi, kaçırmaması, bir yerden başka bir yere götürmesi veya sevk etmesi ya da barındırması olarak düzenlenmiştir. Ancak bu hareketler kişileri zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak amaçlarıyla yapılmalıdır.

Bununla birlikte söz konusu amaçlarla gerçekleştirilecek maddi unsurların belirli araç fiillerle gerçekleştirilmesi suçun oluşması bakımından gerekli görülmüştür. Bu fiiller; tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulama, nüfuzu kötüye kullanma, kandırma veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etme suretiyle gerçekleştirilecektir. Suçun oluşması için hem araç fiillerden hem de amaç fiillerden en az birinin bir arada bulunması gerekmektedir. Ancak bu durumun tek istisnası maddenin üçüncü fıkrasında on sekiz yaşını doldurmamış olanların tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları halleri olarak düzenlenmiştir. Bu durumda suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmamış olsa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilecektir.

3.4.2. YAPTIRIM

Maddenin birinci fıkrasında yaptırım olarak sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası öngörülmüştür. Öngörülen hapis cezasının üst sınırı on yıldan fazla olduğundan yargılama yetkisi Ağır Ceza Mahkemelerinde bulunmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında söz konusu amaçları elde etmek üzere girilen ve suçu oluşturan fiillerin varlığı halinde mağdurun rızasının geçersiz sayılacağı belirtilmiştir.

Maddenin dördüncü fıkrasında; bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükümlenacağına değinilmiştir.

TCK'nın 20 nci maddesi tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanamayacağı; ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımların saklı tutulduğu hüküm altına alınmıştır.

Bu çerçevede tüzel kişiler hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerini düzenleyen TCK'nın 60 ıncı maddesinin son fıkrasında; hükmün sadece kanunda ayrıca belirtilen hallerde uygulanacağı kuralına yer verilmiştir. TCK'nın 80 inci maddesinin dördüncü fıkrası, bu mahiyette bir düzenlemedir.

Tüzel kişiler hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinden ilki iznin iptalidir (TCK.m.60/1). İzin iptali güvenlik tedbirinin uygulanabilmesi için özel hukuk tüzel kişinin yararına, organ veya temsilcisinin iştirakiyle ve verilen iznin kötüye kullanılması suretiyle işlenmiş kasti bir suçtan mahkûmiyet kararı verilmiş bulunmalıdır (TCK m.60/1). Örneğin, görünüşte manken ajansı, iş bulma acentesi veyahut eğitim danışmanlığı hizmeti vermek üzere faaliyet izni alan bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi tarafından, mağdurlar kandırılarak, fuhşa sevk edilmek üzere tedarik edildiğinde, verilen mahkûmiyet kararı ile birlikte yararına suç işlenen özel hukuk tüzel kişinin faaliyet izninin de iptali gündeme gelecektir. Bununla birlikte iznin iptalinin, işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği hallerde, hâkim bu tedbire hükmetmeyebilir (TCK m.60/3).

Özel hukuk tüzel kişisi hakkında güvenlik tedbiri olarak müsadere hükümleri de uygulanabilir (TCK m.60/2). Bu ihtimalde, tüzel kişinin organ veya temsilcisi tarafından veya bunların iştirakiyle kasten, tüzel kişi yararına bir suç işlenmişse, eşya ve kazanç müsadereesine ilişkin hükümler (TCK m.54,55); tüzel kişiye ait taşınır ve taşınmaz eşyalar ile her türlü maddi değerler hakkında da tatbik edilebilir. Müsadere hükümlerinin uygulanması açısından da orantılılık ilkesi gözetilmelidir (TCK m.60/3). Yukarıdaki örneğimizde, tüzel kişinin danışmanlık veyahut ajans hizmetlerini yürütmekte kullandığı her türlü taşınır ve taşınmaz mallar (örneğin, mağdurların nakledildiği araçlar, şirketin bu işlemleri yürüttüğü taşınmaz) eşya müsadereesine, bu yolla elde edilen her türlü değerler ise kazanç müsadereesine tabidir.

TCK'nın 35 inci maddesi gereğince kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulmaktadır. İnsan ticareti suçunda failin cezalandırılması için amaç fillerin gerçekleşmesi gerekmemekte olup teşebbüs hali de yeterli görülmektedir.

Suçta teşebbüs halinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on üç yıldan yirmi yıla kadar müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir (TCK m.35/2).

Türk Ceza Kanunu'nun 44 üncü maddesi gereğince işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılmaktadır. Bu kapsamda tek fülle hem insan ticareti hem de fuhuş suçunun oluşması halinde TCK'nın 44 üncü maddesi uygulanması gerekirken Yargıtay içtihatlarında her iki suçtan da ayrı ayrı ceza verildiği görülmektedir (bkz. YRG 18. B. 26/04/2017 gün ve 2016/485 E.2017/4650 K.). Bu uygulama insan ticareti suçu ile fuhuş suçunun tek fülle işlenmesi haline özgü olup örneğin zorla çalıştırma varsa insan ticareti suçu ile iş ve çalışma hayatının ihlali suçları kapsamında Kanunun 44 üncü maddesi uygulanmaktadır.

3.4.3. SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA

İnsan ticareti suçu, mağdurun veya suçtan zarar görenin şikâyetine bağlı olmaksızın re'sen soruşturulmaktadır.

Davaya bakma yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir (CMK m.12/1). Teşebbüste son icra hareketinin yapıldığı, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir (CMK m.12/2). İnsan ticareti suçu, suç işlemek için kurulmuş bir örgütün faaliyeti çer-

çevesinde işlenmesi halinde, yetkinin örgütün merkezi esas alınarak belirlenmesi yerinde olacaktır.

İnsan ticareti suçu evrensel nitelikte bir suç olup bunun gereği olarak nerede işlenmiş olursa olsun, failin Türk vatandaşı ya da yabancı olup olmamasına bakılmaksızın, yabancı ülkede mahkûmiyet veya beraat kararı verilmiş olsa da Adalet Bakanı'nın talebi üzerine Türkiye'de Türk kanunlarına göre yargılama yapılabilmektedir. Bunun için failin Türkiye'de bulunması da şart değildir (TCK m.13).

Yabancı ülkede bu suçlarla ilgili henüz devam eden bir yargılamanın bulunması veya soruşturma sonucunda takipsizlik kararı verilmiş olması, Adalet Bakanı'nın talebiyle Türkiye'de yeniden yargılama yapılmasını engellememektedir.

TCK'nın 16 ncı maddesi gereğince nerede işlenmiş olursa olsun bir suçtan dolayı yabancı ülkede gözaltında, gözlem altında, tutuklulukta veya hükümlülükte geçen süre aynı suçtan dolayı Türkiye'de verilecek cezadan mahsup edilmektedir.

Bu suçun sınıraşan özelliğinin olması onu suçun oluşması için ön koşul haline getirmemektedir. Yani insan ticareti suçunun sınıraşan boyutunun yanında ülke içinde işlenebileceğini de göz ardı etmemek gerekmektedir.

İnsan ticareti suçu, çok failli suç özelliği taşımamakla birlikte eylemin sınıraşan özelliği kaynak veya hedef ülkede bir örgütlenmeyi zorunlu kılmaktadır. Ayrıca faillerin insan ticaretini meslek haline getirmeleri, eylemlerine süreklilik kazandırmaları ve bu suretle fiili işlemeye devam etmeleri bölgesel veya yerel bir organizasyonun varlığını gerektirmektedir. Suç tipinin kriminolojik özelliklerinden kaynaklanan bu durum sebebiyle fiil çoğunlukla örgüt faaliyetleri kapsamında işlenmektedir.

İnsan ticareti suçu için öngörülen hapis cezası nazara alındığında asli dava zamanaşımı on beş yıldır (TCK md.66/1-d).

Mağdurla gerçekleştirilen mülakatlarda soruşturma veya kovuşturmayla ilgili tutacak bilgiler ivedilikle adli makamlara iletilmektedir. İnsan ticareti davalarında tanık olarak dinlenen

mağdurlara, ulusal mevzuatımız gereği tanık koruma programı kapsamında hizmet sunulmaktadır.

Türkiye'nin insan ticaretiyle mücadele alanında taraf olduğu sözleşmeler gereğince hazırlanan uluslararası raporlar incelendiğinde; bahse konu suçun soruşturulması ve kovuşturulması aşamalarında gerek kolluk kuvvetlerinin gerekse hâkim ve savcılarının bu alandaki bilgi eksikliğine dikkat çekilerek idare tarafından daha fazla eğitim programları düzenlenmesi ve bu sayede bu alandaki farkındalığın ve bilginin artırılması gerektiği hususları tavsiye edilmiştir.

3.5. İŞBİRLİĞİ

İnsan ticareti konusunda işbirliği, ulusal ve uluslararası olmak üzere iki düzeyde sağlanmaktadır. Hem Palermo Protokolü hem de Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi işbirliği hususlarına dikkat çekilmiştir. İşbirliği, hem adli makamlar arasında suçluların soruşturulması ve kovuşturulması aşamalarında hem de mağdurların korunması amacıyla destek veren kurum ve kuruluşlar arasında gerçekleşmelidir.

3.5.1. ULUSAL YÖNLENDİRME MEKANİZMASI

Mağdur olduğunu beyan eden veya insan ticareti suçundan haberdar olan herkes bu durumu YİMER 157 acil yardım ve ihbar hattına, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluğa (yazılı, sözlü veya elektronik olarak) ihbar eder. GİGM'e, müdürlüklere, acil yardım ve ihbar hattına yapılan ihbar ve şikâyetler derhal Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluğa bildirilir. Valilik veya Kaymakamlığa yapılan ihbar veya şikâyet, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. Sivil toplum kuruluşları insan ticareti suçu ile ilgili kendilerine yapılan ihbarları müdürlüklere, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluğa bildirir.

Sözlü yapılan şikâyet ve ihbarlar hakkında tutanak düzenlenir ve tutanak Cumhuriyet Başsavcılığına mümkün olan en hızlı şekilde iletilir. İnsan ticareti mağduru ile karşılaşma ihtimali yüksek olan kamu kurum ve kuruluşları mağdur olduklarından şüphelendikleri kişiyi acil yardım ve ihbar hatlarına ve ayrıca ivedilikle müdürlüklere, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluğa bildirir.

3.5.2. ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ

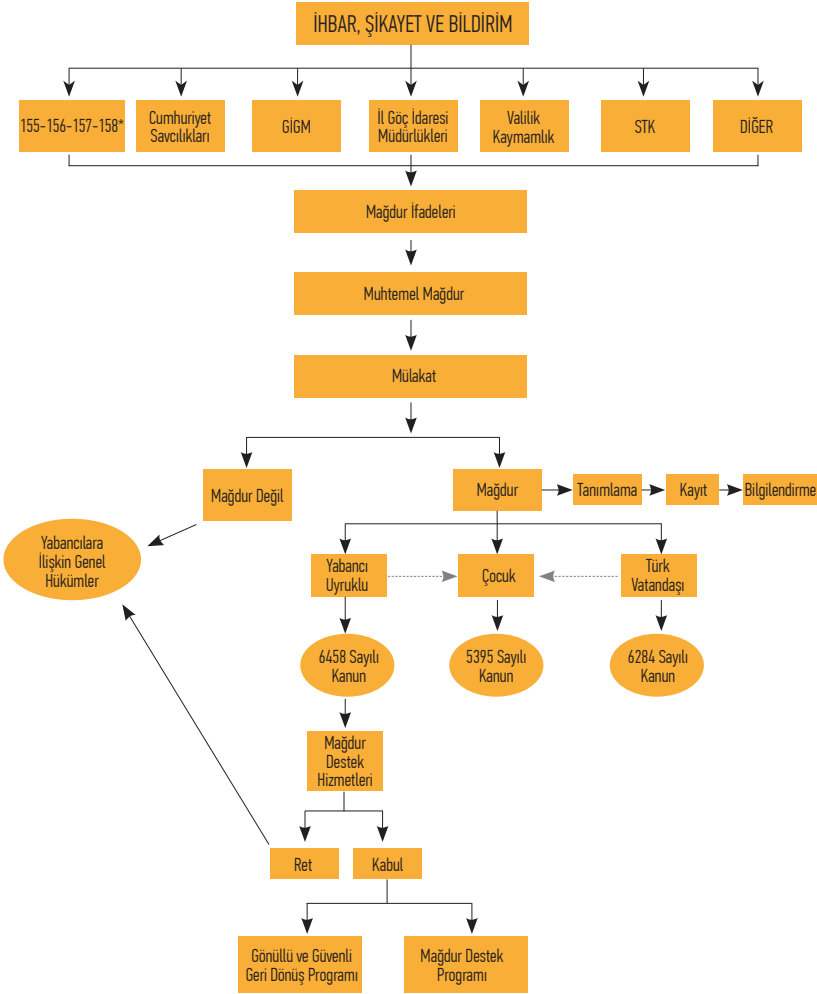
Türkiye bugüne kadar 5 ülke ile doğrudan insan ticaretiyle mücadele işbirliği anlaşması ve 100'den fazla ülke ile de güvenlik işbirliği anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşmaların tamamında yasadışı göç ve insan ticaretiyle mücadelede işbirliği tesis edilmesine ilişkin hükümler bulunmaktadır.

Bu çerçevede;

- Belarus ile 28/07/2004 tarihinde “Yasadışı Göç ve İnsan Ticareti ile Mücadele Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı”,
- Gürcistan ile 10/03/2005 tarihinde, “Türkiye Cumhuriyeti İle Gürcistan ve Azerbaycan Arasında Terörizm, Örgütlü Suçlar ve Diğer Önemli Suçlarla Mücadele Anlaşmasının 9 uncu Maddesinin Uygulanmasına Dair Protokol”,
- Ukrayna ile 07/07/2005 tarihinde, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ukrayna Hükümeti Arasında Suça Karşı İşbirliği Anlaşmasının Birinci Maddesinin Uygulanmasına Dair Ek Protokol”,
- Moldova ile 8/02/2006 tarihinde “Türkiye Cumhuriyeti ve Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Uluslararası Terörizm ve Diğer Örgütlü Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması Çerçevesinde İnsan Ticareti ile Mücadele Alanında İşbirliği Yapılmasına Dair Protokol”,

- 05/09/2006 tarihinde de Kırgızistan ile “İnsan Ticareti ile Mücadelede İkili İşbirliği Protokolü” imzalanmıştır.

Şekil 2. İş Akış Şeması

*155 Polis İmdat Hattı, 156 Jandarma İmdat Hattı, 157 Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER 157), 158 Sahil Güvenlik İhbar ve Talep Hattı.

Göç yolunda kayboldular

Göç yolunda yaşamını yitiren veya hayatını kaybeden göçmenlere yönelik Uluslararası Göç Örgütü'nün "Göçmen Çocuklar" raporu geçen hafta açıklandı.

Rapora göre, 2014'ten bu yana dünyanın birçok yerinde 1600 göçmen ve mülteci çocuğun yaşamını yitirdi ya da ortadan kayboldu. 2014'ten bu yana dünya genelinde 32 bin kişi göç yolunda hayatını kaybederken, 2014-2018 döneminde Akdeniz'de yaşamını yitiren ya da kaybolan kişi sayısı ise 17 bin 900'ü buldu. Geçen yıl göçmen ölümleri ve kaybolmalarında azalma olduğuna dikkat çekilen raporda, 2017'de hayatını kaybeden ya da kaybolan kişi sayısının 6 bin 279 iken bu sayının geçen bin 734'e düştüğüne vurgu yapıldı. Yemen'de geçen sene artan çatışmaların ise Körfezi ile Afrika Boynuzu arasında 125 kişinin ölümüne yol açtığı belirtilen raporda, bu sayının 2017'de 53 olduğuna dikkat çekildi.

EK

ABD İNSAN
TİCARETİ
RAPORLARINDA
MAĞDUR ÇOCUKLAR

EK ABD İNSAN TİCARETİ RAPORLARINDA MAĞDUR ÇOCUKLAR

ABD tarafından İnsan Ticareti ve Şiddet Mağdurlarını Koruma Yasası kapsamında 2001 yılından itibaren her yıl İnsan Ticareti Raporu yayımlanmakta ve bu raporlarda ülkeler bahse konu yasada bulunan insan ticaretinin ortadan kaldırılmasına yönelik asgari standartlara göre dört grupta sınıflandırılmaktadır:

- İnsan ticaretinin ortadan kaldırılmasına yönelik asgari standartları tam olarak karşılayan ülkeler birinci grupta (Tier 1),
- Asgari standartlarını tam olarak karşılamayan ancak uygulamalarını bu standartlara uygun hale getirmek amacı ile çaba gösteren ülkeler ikinci grupta (Tier 2),
- Asgari standartları karşılama durumuna göre ikinci veya üçüncü grupta yer alması konusu değerlendirilen ülkeler takip listesinde (Tier 2 Watch List),
- Asgari standartları tam olarak karşılamayan ve bu konuda çaba sarf etmeyen ülkeler ise üçüncü grupta (Tier 3), yer almaktadır.

Bu bölümde, 2008-2018²⁷ yılları arasında yayımlanan ABD İnsan Ticareti Raporlarında birinci gruptaki ülkelerin (Tier 1)²⁸ ilgili bölümlerinde çocuk mağdurlara ilişkin değerlendirmelerin yer aldığı ifadeler bulunmaktadır.

27 ABD İnsan Ticareti Raporu'nun ilki 2001 yılında yayımlanmıştır. Ancak çocuk mağdurlara ilişkin ilk ifadelere 2008 yılında yayımlanan Rapor ile yer vermeye başlanmıştır.

28 Ülkelerin 2018 yılındaki kategorileri referans alınmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

- STK'lar, aralarında mağdurları insan ticareti gibi suçlardan korumak için tasarlanmış "güvenli liman" yasalarına sahip eyaletlerin de bulunduğu birçok eyalet ve yerel makamın, seks ticareti mağduru çocuklara insan ticareti mağduru muamelesi yapmadığını ve bu mağdurların tutuklandığını ve hapse atıldığını bildirmektedir. **(2015, 2016)**

Almanya

- Romanlar gibi etnik azınlıkların yanı sıra Almanya'ya gelen yaşı küçük yabancı refakatsiz çocuklar da insan ticaretine karşı özellikle savunmasız durumdadır. **(2010, 2011, 2012, 2015, 2017)**
- Romanlar gibi etnik azınlıkların yanı sıra Almanya'ya gelen yaşı küçük yabancı refakatsiz çocuklar da insan ticaretine ve zorla dilendirme ve zorla suç işletme faaliyetlerine karşı özellikle savunmasız durumdadır. **(2013, 2014)**
- Romanlar ve yaşı küçük yabancı refakatsiz çocuklar insan ticaretine ve zorla dilendirme ve suç işletme faaliyetlerine karşı özellikle savunmasız durumdadır. 2015 yılında, aralarında yaklaşık 67.000 refakatsiz çocuğun da bulunduğu yaklaşık 1.1 milyon mülteci ve sığınmacı Almanya'ya gelmiştir. Bu kişiler seks ticareti ve işgücü sömürüsüne karşı savunmasız durumdadır. **(2016)**

Arjantin

- Kasım 2010'da Adam Kaçırma ve İnsan Ticareti'ne Karşı Destek Birimi (UFASE), bazılarında çocukların da istismar edildiği bir takım genelevleri korumak için rüşvet karşılığında kayıtları tahrif etmekle suçlanan 90 Buenos Aires polis memuru hakkında soruşturma yürütmüş ve

Mart 2011’de, bu davaya karışan beş polis memuru görevinden alınmıştır. **(2011)**

Aruba

- Özellikle refakatsiz seyahat eden erkek çocukları insan ticaretine karşı savunmasız durumdadır. **(2017)**

Avusturya

- Yetkililer, 2015 yılında Suriye, Afganistan ve Kuzey Afrika’dan getirilerek zorla dilendirilen çocuklar da dahil olmak üzere, artan sayıdaki yaşı küçük refakatsiz çocuk sığınmacı arasındaki insan ticareti mağdurlarını belirlemiştir. **(2015)**

Belçika

- STK’lar ülkeye giren ve kolayca insan ticareti mağduru olan yaşı küçük refakatsiz çocuk sayısında endişe verici bir artış olduğunu bildirmiştir. **(2008)**
- Eğitim Bakanlığı, savunmasız çocuklara barınma ve temel ihtiyaçlar sağlayabilecek merkezler kurmuş olmasına ve yine hükümetin 2013 ve 2014 yıllarında cinsel istismara uğrayan çocukları tespit etmesine rağmen, hiçbir çocuk mağdur bu tesislerde hizmet almamıştır. **(2015)**

Birleşik Krallık (İngiltere)

- Çin Halk Cumhuriyeti’nden gelen kız çocukları da dahil olmak üzere yaşı küçük refakatsiz çocuklar cinsel istismar amacıyla kaçırılmıştır. **(2008)**
- Birleşik Krallık hükümeti, 2008 yılında seks ticareti mağdurlarını korumaya yönelik sürdürülebilir çabalar göster-

miş ancak insan ticaretine maruz kalmış çocuklara ve zorla çalıştırma mağdurlarına kapsamlı veya sistematik koruma sağlamamıştır. **(2008)**

- Çin Halk Cumhuriyeti'nden gelen kız çocukları da dahil olmak üzere yaşı küçük refakatsiz çocuklar cinsel istismar ve zorla çalıştırma amacıyla kaçırılmıştır. **(2009)**
- Birleşik Krallık'taki bazı çocuklar fuhuş amacıyla ülke içinde insan ticaretine maruz kalmaktadır ve yine yaşı küçük refakatsiz yabancı çocuklar ise zorla dilenmeye veya hırsızlık yapmaya devam etmektedir. **(2010)**
- Öte yandan, fuhuş sektöründe olduğu belirlenen, esrar yetiştiriciliği gerçekleştiren veya küçük suçlar işleyen insan ticareti mağduru çocuklarla ilgili STK raporları bulunmakta, bu suçları işleyen çocuklar tedavi ve bakım hizmetleri yerine cezai işlemlere tabi tutulmaktadır. **(2011)**
- Birleşik Krallık'taki bazı çocuklar ülke içinde seks ticaretine maruz kalmaktadır ve yine yaşı küçük refakatsiz yabancı çocuklar ise zorla dilenmeye veya hırsızlık yapmaya devam etmektedir. **(2011)**
- Yıl içinde yayınlanan STK ve hükümet raporları, fuhuş sektöründe olduğu belirlenen, esrar yetiştiriciliği gerçekleştiren veya küçük suçlar işleyen insan ticareti mağduru çocukların tedavi ve bakım hizmetlerine sevke dilmek yerine cezai işlemlere tabi tutulduğuna dikkat çekmiştir. **(2012)**
- STK'lar, Ulusal Yönlendirme Mekanizmasının çocuğa özgü bir yapısının bulunmadığını ve mağdur çocuklar için uzmanlık tesislerinin olmadığını ve bakım işlemlerin parça parça yerine getirilmesinin çocukların kaybolması, sistemden çıkması veya tacirlerine dönmesi ile sonuçlandığını belirtmektedir. **(2013)**

- Birleşik Krallıkta refakatsiz göçmen çocukların insan ticaretine karşı özellikle savunmasız durumda olduğu belirtilmiştir. **(2017)**

Danimarka

- Hükümet, 2010 yılında, “au-pair” (ev hizmetleri, çocuk bakıcılığı vb. çalışma amaçlı vize) kuruluşlarının insan ticareti amacıyla paravan şirketler olarak kullanılabileceğine dair artan kanıtlarla ilgili bir rapor yayınlamıştır. Her yıl Danimarka’ya gelen yüzlerce yaşı küçük refakatsiz yabancı çocuk, insan ticaretine karşı özellikle savunmasız durumdadır. **(2010)**
- Her yıl Danimarka’ya gelen yüzlerce refakatsiz yabancı çocuk da insan ticaretine karşı savunmasız durumdadır. **(2011, 2012)**
- Refakatsiz göçmen çocuklar da insan ticaretine karşı savunmasız durumdadır. Bununla birlikte uygulamada çok az sayıda çocuk ticareti vakası bulunmaktadır. **(2013)**
- Danimarka’da refakatsiz göçmen çocukların hırsızlık ve zorla işletilen diğer suçlar da dâhil olmak üzere seks ticaretine ve zorla çalıştırılmaya karşı savunmasız durumda olduğu rapor edilmiştir. **(2014, 2015, 2016, 2017)**

Fransa

- Fransa’daki Roman ve diğer yaşı küçük refakatsiz çocuklar, zorla dilendirilmeye karşı savunmasız kalmaya devam etmiştir. **(2010)**
- Fransız yetkililerin çoğunluğu Kamerunlu olan refakatsiz 3.000 çocuğun acil yardıma ihtiyaç duyduğunu kabul ettiği belirtilmiştir. **(2014)**
- 2009 İnsan Hakları İzleme Raporu, Fransız hükümeti ile ilgili olarak ülkedeki polis güçlerinin taciz edici davranış-

ları ve yaşı küçük refakatsiz çocukların Roissy Charles de Gaulle havaalanından zorla götürülmesi konusuna atıfta bulunmuştur. **(2010)**

- Fransa'daki Romanlar ve diğer yaşı küçük refakatsiz çocuklar, zorla dilendirilme ve hırsızlık yaptırılmaya karşı savunmasız kalmaya devam etmiştir. **(2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016)**
- Fransa'daki Romanlar ve yaşı küçük refakatsiz çocuklar, zorla dilendirilme ve hırsızlık yaptırılmaya karşı savunmasız durumdadır. Ebeveynleriyle birlikte denizaşırı Fransız Mayotte bölgesine yasadışı olarak göç eden refakatsiz çocuklar, ebeveynleri sınır dışı edildiğinde insan ticaretine karşı savunmasız hale gelmiştir. **(2017)**

Hırvatistan

- Balkan Yarımadasından büyük göç akınlarının bir parçası olarak Hırvatistan'a varan refakatsiz yabancı çocukların insan ticaretine karşı savunmasız durumda olduğu belirtilmiştir. **(2015)**

Hollanda

- İnsan ticaretine karşı savunmasız gruplar arasında sığınma arayan refakatsiz çocuklar, sahte veya zorla evlilik yoluyla elde edilen oturma statüsüne sahip kadınlar, Afrika'da istihdam edilen kadınlar ve masaj salonlarında çalıştırılan Doğu Asyalı kadınlar bulunmaktadır. **(2011, 2012, 2013)**
- İnsan ticaretine karşı savunmasız gruplar arasında genç erkek tacirler tarafından baştan çıkarılan Hollandalı kızlar, sığınma arayan refakatsiz çocuklar, sahte veya zorla evlilik yoluyla elde edilen oturma statüsüne sahip kadınlar, yabancı diplomatların ev işçileri ve Doğu Avrupa,

Afrika ve Asya’da istihdam edilen kadın ve erkekler bulunmaktadır. **(2015)**

- İnsan ticaretine karşı savunmasız gruplar arasında genç erkek tacirler (savunmasız kızları cinsel istismara uğratmadan önce onlarla sahte aşk ilişkileri yaşayan “sevgililer”) tarafından baştan çıkarılan Hollandalı kızlar, sığınma arayan refakatsiz çocuklar, sahte veya zorla evlilik yoluyla elde edilen oturma statüsüne sahip kadınlar, yabancı diplomatların ev işçileri ve Doğu Avrupa, Afrika ve Asya’da istihdam edilen Romanlar ile kadın ve erkekler bulunmaktadır. **(2016)**
- Yaşı küçük refakatsiz çocukları potansiyel insan ticareti mağdurları olarak taramaya yönelik standart bir sistem bulunmadığından, ulusal mağdur destek sistemi her zaman refakatsiz çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak özellikte olmamıştır. **(2016)**
- Gözlemciler, insan ticareti mağduru olabilecek bazı refakatsiz çocukların yetimhanelerden kaçtıklarını ve bu çocukların kurtarılmadıklarını bildirmiştir. **(2016)**

İspanya

- İspanya’da refakatsiz göçmen çocukların seks ticaretine ve zorla dilenmeye karşı savunmasız durumda olmaya devam ettiği belirtilmiştir. **(2016)**

İtalya

- Uzmanlar İtalya’da sokak fuhşunda yaklaşık 2.500 çocuğun istismar edildiğini; refakatsiz çocukların özellikle göçmen kaçakçılara borçlarını ödemek ya da ailelerine para göndermek için mağazalarda, barlarda, restoranlarda ve fırınlarda çalıştığını ve Somali, Eritre, Bangladeş, Mısır ve Afganistan’dan gelen erkek çocukların insan ticareti riski altında olduklarını tahmin etmektedir. **(2014)**

- 2014 yılında İtalya'ya gelen ve çalışmak, dilenmek ya da kuzeye seyahat etmek için koruma alanlarını terk eden refakatsiz çocukların büyük oranda insan ticaretine karşı savunmasız kaldığı raporlanmıştır. **(2014)**
- Özellikle Afganistan, Suriye, Somali ve Eritre'den gelip 2014 yılında İsveç'te belgelenen 7.000'den fazla refakatsiz yabancı çocuk insan ticaretine karşı savunmaz olduğu belirtilmiştir. **(2014)**

İsveç

- 2016 yılında başta Suriye, Afganistan, Irak, Somali ve İran'dan olmak üzere iltica başvurusunda bulunan yaklaşık 29.000 göçmen çocuğun ve birçok vatansız kişinin insan ticaretine karşı savunmasız durumda olduğu belirtilmiştir. **(2016)**
- 2016 yılında yüzde 30'u Afganistanlı olan 2,100'den fazla refakatsiz yabancı çocuğun İsveç'te sığınma başvurusunda bulunduğu, yapılan bir araştırmada 2012'den bu yana tespit edilen insan ticaretinin çocuk mağdurlarının yarısından fazlasının İsveç'e, özellikle Afrika ve Doğu Avrupa'dan refakatsiz olarak gelen çocuklar olduğunu ortaya koyulmuştur. Polis, sokak çocuklarının, özellikle de Faslı erkek çocukların, çocuk seks ticareti ve zorla suç işlemeye karşı savunmasız olduklarını raporlamıştır. **(2016)**
- 2017 yılında yapılan bir araştırma, 2012'den bu yana tespit edilen insan ticaretinin çocuk mağdurlarının yarısından fazlasının İsveç'e, özellikle Afrika ve Doğu Avrupa'dan refakatsiz olarak gelen çocuklar olduğunu ortaya koymuştur. **(2017)**
- 2017 yılında İsveç'te 1.336'dan fazla refakatsiz yabancı çocuk sığınma başvurusunda bulunduğu ve birçoğunun insan ticaretine karşı hassasiyetini koruduğu raporlanmıştır. **(2017)**

Kolombiya

- Polis memurlarının Bogota'daki çocukları cinsel olarak istismar eden suç çetelerine karıştığı iddiasıyla ilgili yürütülmekte olan soruşturma devam etmiştir. **(2017)**

Litvanya

- Çocuk fuhuşunu yasaklayan mevzuat kapsamında "rıza" kavramı dikkate alınmıyor ise de, hakimlerin insan ticareti mağduru çocukların fuhuşa rıza gösterip göstermediğini belirlemesine izin vermektedir. **(2014)**

Lüksemburg

- 2010 tarihli bir ECPAT raporu, Lüksemburg'un ülkedeki insan ticareti mağduru çocuklarla başa çıkabilecek türden somut tedbirlere sahip olmadığına dikkat çekmektedir. **(2011)**
- Yerel uzmanlara göre, sığınmacı veya mülteci durumda bulunan ve yasal statüsü olmayan refakatsiz çocuklar cinsel istismara karşı özellikle savunmasız durumdadır. **(2011)**
- Yerel uzmanlara göre, sığınma başvurusunda bulunan ve mülteci durumunda olan belgesiz ve refakatsiz çocuklar cinsel istismara karşı özellikle savunmasız durumdadır. **(2012, 2013)**
- İnsan ticaretine karşı savunmasız gruplar arasında ev işlerinde, yemek ve inşaat sektörlerinde çalıştırılan veya dilendirilen göçmen işçilerin yanı sıra refakatsiz yabancı çocuklar ve Lüksemburg'da yasal ve yasadışı seks ticaretine maruz kalan insanlar yer almaktadır. **(2014, 2015, 2016)**

Japonya

- Japon mahkemelerinin yabancı ülkelerdeki çocukları cinsel olarak istismar eden Japon vatandaşları üzerindeki sınır ötesi yargı yetkisine rağmen, hükümet raporlama dönemi dahilinde Japon vatandaşlarını çocuk seks turizmi nedeniyle kovuşturmamıştır. **(2009)**

Polonya

- Hükümet, seks ticareti mağduru çocuk mağdurları özel bakım için sistematik olarak Ulusal İnsan Ticareti Mağdurları Danışma ve Müdahale Merkezi'ne sevk etmemiştir. **(2014)**
- Gözlemciler, insan ticareti mağduru olabilecek refakatsiz çocukların yetimhanelerden kaçtıklarını fakat bunların kurtarılmadıklarını bildirmektedir. **(2017)**

Slovenya

- Hükümetin, refakatsiz çocuk ticareti mağdurları için özel tesisleri bulunmamaktadır. **(2016, 2017)**

2018

**TÜRKİYE
İNSAN
TİCARETİYLE
MÜCADELE
YILLIK RAPORU**

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

www.goc.gov.tr